

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Наскрізна програма практики
для студентів спеціальності**

**072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019**

УДК 336(07.034)

НЗ1

Укладачі: О. М. Колодізєв

К. М. Азізова

О. М. Рац

Ю. В. Ус

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.

Протокол № 15 від 21.03.2019 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Наскрізна програма практики для студентів спеціальності НЗ1 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів [Електронний ресурс] / уклад. О. М. Колодізєв, К. М. Азізова, О. М. Рац, Ю. В. Ус. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 107 с.

Подано наскрізну програму практичної підготовки студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів як важливий завершальний етап теоретичного навчання і підготовки студентів до професійної діяльності в установах банків. Викладено концепцію практик, структуру звіту та систему оцінювання практик.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

УДК 336(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2019

Вступ

В умовах розвитку системи стадійної підготовки фахівців важливим напрямом вирішення проблеми формування системного економічного мислення виступає поєднання високої теоретичної підготовки студентів з практикою.

Сьогодні, коли відбуваються значні зміни в економіці, основним ресурсом якої стають інтелект працівників та інформація, яку вони продукують, на перший план виходить необхідність становлення економіки, заснованої на знаннях і навчання протягом усього життя. Це висуває нові вимоги до освітніх стандартів вищої школи та застосування компетентнісного підходу.

Ключову роль у формуванні компетенцій відіграють різні форми практичної підготовки. Вони покликані забезпечити спроможність застосовувати набуті знання та навички для виконання фахових завдань.

Після закінчення університету фахівці з банківської справи мають бути здатними організовувати рух фінансових ресурсів банку та регулювати фінансові відносини, що виникають між банком та суб'єктами господарювання в умовах ринку, з метою найбільш ефективного використання усіх видів ресурсів у процесі виконання операцій і отримання максимального прибутку; здійснювати роботу з корпоративного управління банком, застосовуючи спеціальні методи та механізми; проводити аналіз системи управління, розробляти процедури з оцінювання ефективності програм корпоративного управління; виконувати аналіз і контроль діяльності банку у розрізі кредитних, інвестиційних, валютних, розрахунково-касових, депозитних операцій із застосуванням сучасних методів багатовимірного статистичного аналізу; будувати рейтинг банку на основі різноманітних моделей.

Наскрізна програма практики є основним учбово-методичним документом, який визначає проведення практики студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" залежно від терміну учбового процесу. Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації практичної підготовки, системності, безперервності та спадкоємності навчання студентів.

1. Загальні вимоги до організації наскрізної практики

Наскрізна програма практики відображає єдину систему поетапної підготовки фахівців за допомогою об'єднання теоретичних знань з вирішенням практичних питань і використовується для студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів, забезпечуючи необхідну якість навчання (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Види практик студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів

Показники	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика практики
		денна форма навчання
1	2	3
Перший (бакалаврський) рівень		
Навчальна практика "Університетська освіта"		
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 1-й
Загальна кількість годин – 30	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 1-й
		Лекції 2 год.
Кількість тижнів практики – 1. Тижневих годин: аудиторних – 14; самостійної роботи студента – 16	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Лабораторні 4 год.
		Практичні 8 год.
		Самостійна робота 16 год.
		Вид контролю Залік
Ознайомлювальна практика		
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 2-й

1	2	3
Загальна кількість годин – 30	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 3-й
		Лекції 2 год.
Кількість тижнів практики – 1. Тижневих годин: аудиторних – 6; самостійної роботи студента – 24	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Практичні 4 год.
		Самостійна робота 24 год.
		Вид контролю Звіт
Виробнича практика		
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 3-й
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 6-й
		Лекції 2 год.
Кількість тижнів практики – 3. Тижневих годин: самостійної роботи студента – 30	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Самостійна робота 90 год.
		Вид контролю Звіт
Науково-дослідна практика		
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 4-й
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 8-й
		Лекції 2 год.
Кількість тижнів практики – 3. Тижневих годин: аудиторних – 6; самостійної роботи студента – 24	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Лабораторні 4 год.
		Практичні 4 год.
		Самостійна робота 24 год.
		Вид контролю Звіт

1	2	3
Переддипломна робота		
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 4-й
Загальна кількість годин – 270	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 8-й
		Самостійна робота 270 год.
Кількість тижнів практики – 9. Тижневих годин: самостійної роботи студента – 30	Освітній ступінь: перший (бакалаврський)	Вид контролю Звіт
Другий (магістерський) рівень		
Науково-дослідна практика		
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 1М
Загальна кількість годин – 30	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 1-й
		Лекції 2 год.
Кількість тижнів практики – 1. Тижневих годин: аудиторних – 10; самостійної роботи студента – 20	Освітній ступінь: другий (магістерський)	Лабораторні 8 год.
		Самостійна робота 20 год.
		Вид контролю Звіт
Виробнича практика		
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 1М
Загальна кількість годин – 30	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 2-й
		Самостійна робота 30 год.
Кількість тижнів практики – 1. Тижневих годин: самостійної роботи студента – 30	Освітній ступінь: другий (магістерський)	Вид контролю Звіт

1	2	3
Переддипломна робота		
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Практика
		Рік підготовки 2М
Загальна кількість годин – 240	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Семестр 3-й
Кількість тижнів практики – 8. Тижневих годин: самостійної роботи студента – 30	Освітній ступінь: другий (магістерський)	Самостійна робота 240 год.
		Вид контролю Звіт

2. Мета та завдання наскрізної практики

Метою наскрізної практики є формування у студентів професійних навичок, уміння приймати самостійні рішення в процесі здійснення конкретних банківських операцій шляхом виконання різноманітних обов'язків відповідно до обраної професійної діяльності в умовах функціонування банківських установ, а також закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення фундаментальних і спеціальних професійно-орієнтованих дисциплін професійної підготовки бакалавра та магістра за спеціальністю "Банківська справа".

Для досягнення мети студенти мають вирішити такі **завдання**:

поглиблення, розширення, систематизація та закріплення знань з курсів загальнотеоретичної, загальноекономічної та спеціальної підготовки;

ознайомлення зі структурою і організацією управління банківської установи;

вивчення порядку приймання, перевірки, оформлення первинних і зведених фінансових документів, що має місце в різних підрозділах банку;

з'ясування особливості обробки первинних і зведених документів з фінансового обліку та звітності з використанням сучасних інформаційних технологій, а також в умовах функціонування автоматизованого робочого місця спеціаліста відповідного підрозділу установи;

засвоєння порядку складання фінансової звітності та її використання для аналізу діяльності банку;

ознайомлення з організацією внутрішньобанківського обліку, використання облікової інформації для контролю та прийняття управлінських рішень;

набуття практичних навичок у сфері фінансового обліку, аналізу та фінансового менеджменту в банках;

збирання фактичного матеріалу для підготовки до написання курсових робіт з банківських операцій та аналізу банківської діяльності, а також дипломної роботи.

Теоретико-методичною базою практики є навчальні дисципліни гуманітарного та професійного циклів, які були освоєні студентами під час їхнього навчання. У свою чергу, навички, які студенти набудуть у процесі проходження практики, забезпечать успішне виконання поточних досліджень і підготовку до захисту відповідної випускної роботи.

У результаті успішного опанування матеріалу практики у студента формуються такі професійні компетентності:

знання:

організації роботи банківських установ;

сучасних інформаційних технологій для організації та проведення досліджень;

щодо організації здійснення операцій з формування ресурсної бази банку й основних видів активних операцій;

уміння:

узагальнювати та критично оцінювати результати, отримані вітчизняними та зарубіжними дослідниками;

проводити самостійні дослідження відповідно до розробленої програми;

вести пошук літературних джерел із залученням сучасних інформаційних технологій;

адекватно вибирати відповідні методи дослідження виходячи із завдань практики;

проводити оброблення та узагальнення теоретичної наукової інформації, аналізувати результати та подавати їх у вигляді завершених розробок (звіту з практики, тез доповідей, наукової статті, презентації результатів досліджень тощо);

оцінювати ефективність діяльності установ банку;

збирати, оброблювати та аналізувати фінансову інформацію;

формувавши рекомендації щодо вдосконалення фінансового стану обраного об'єкта дослідження;

прогнозувати показники діяльності банку;

комунікації:

здатність виявляти та формулювати актуальні наукові проблеми;

здатність обґрунтовувати актуальність, теоретичну та практичну значущість обраної теми дослідження;

здатність подавати результати проведеного дослідження у вигляді наукового звіту, статті або доповіді;

здатність формулювати та вирішувати завдання, що виникають у процесі проходження практики;

автономність і відповідальність:

самостійний аналіз теоретичного матеріалу, використання сучасних методів досліджень;

формулювання власних висновків за підсумками досліджень, оформлення результатів роботи;

оволодіння вмінням науково-літературного викладення отриманих результатів та оволодіння методами презентації наукових результатів.

3. Бази практики

Практика студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів проводиться на базах практики згідно з вимогами відповідної програми, які мають необхідні кадри, здатні для кураторства.

Проведення практик фахівців зі спеціальності "Банківська справа" передбачається як у банківських установах, так і в органах Державного казначейства України. За наявності в університеті регіональних та інших замовлень на підготовку спеціалістів – перелік баз практики надають органи, які формували замовлення.

У разі підготовки фахівців Університетом за цільовими договорами бази практики передбачаються в цих договорах.

Студенти можуть самостійно, з дозволу керівництва кафедри, підбирати для себе місце проходження практики.

Офіційною основою для проведення практики є **договір**, який укладається між університетом та банківськими установами. **Договір є двостороннім документом** (один аркуш папера заповнений з двох сторін),

електронний варіант якого необхідно отримати у відповідальної особи на кафедрі.

Договір укладається у двох примірниках та підписується обома сторонами – від ХНЕУ ім. С. Кузнеця і від банківської установи – та завіряється печатками (один примірник угоди залишається в банку, другий реєструється на кафедрі банківської справи). Договір може укладатися на одного та на кількох студентів, договір заповнюється студентом.

Керівник установи, що є базою практики, видає наказ, у якому визначається порядок організації і проведення практики, та призначає керівника практики від організації.

Навчально-методичне керівництво та виконання програми практики забезпечує кафедра банківської справи.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює відповідальний за практику від кафедри. Керівника практики призначає завідувач кафедрою.

Розподіл студентів і керівників практикою з числа професорсько-викладацького складу на місця практики проводиться за наказом Університету.

4. Керівництво практикою

Офіційною основою для проведення виробничої, науково-дослідної та переддипломної практики є договір, який укладається між Університетом і банківськими установами або органами Державного казначейства України. Керівник установи, що є базою практики, видає наказ, у якому визначається порядок організації і проведення практики та призначається керівник практики від організації.

Навчально-методичне керівництво та виконання програми практики забезпечує кафедра банківської справи.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює відповідальний від кафедри за практику. Керівника практики призначає завідувач кафедрою.

Розподіл студентів і керівників практикою з числа професорсько-викладацького складу на місця практики проводиться за наказом по Університету.

Керівники практики від кафедри:

перевіряють хід практики студентів безпосередньо за базами практик;
надають необхідні консультації студентам у процесі проходження практики;

перевіряють зібрані студентами матеріали;

інформують завідувача кафедрою про стан проходження практики;

приймають звіт з практики.

Керівники практики від бази практики:

організують проходження практики закріплених за ними студентів,
виділяють кожному практиканту певні ділянки роботи, забезпечують робоче місце;

складають для кожного студента графік роботи, узгоджують його з керівником практики від кафедри;

ознайомлюють студентів з організацією роботи у підрозділі на конкретному робочому місці, допомагають їм правильно виконувати всі завдання;

проводять постійний контроль за роботою практикантів та їх дисципліною; контролюють ведення щоденника, підготовку звіту з практики;

після закінчення практики на кожного студента готують характеристику, в якій має бути обґрунтована оцінка виконання програми практики, ставлення студента до роботи, підготовленості його до самостійної роботи, якості набутих ним знань і дисциплінованості.

Студенти Університету під час проходження практики повинні:

до початку практики отримати від керівників від Університету консультації з питань оформлення необхідних документів;

своєчасно прибути на базу практики;

у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками керівників;

вивчити та дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки;

виконувати правила внутрішнього розпорядку та вимоги трудового законодавства;

дотримуватись програми, затвердженої керівниками практики від кафедри банківської справи та від бази практики у ході виконання індивідуального плану практики;

виконувати вказівки та розпорядження керівника практики від бази практики;

вести щоденник практики з зазначенням виконаного за кожний робочий день обсягу робіт;

згідно з тематичним планом подавати керівнику практики від кафедри банківської справи завершені розділи звіту;

своєчасно подати на кафедру банківської справи письмовий звіт та оформлений належним образом щоденник.

У процесі практики студент, поряд з виконанням роботи на відповідній ділянці, збирає і обробляє практичні матеріали, необхідні для написання звіту.

До виїзду на практику студенти погоджують з керівником від кафедри банківської справи всі питання, що стосуються організації: графік практики, зміст та порядок оформлення звіту.

5. Програми окремих видів практики

5.1. Навчальна практика "Університетська освіта"

Метою навчальної практики "Університетська освіта" є: вивчення студентами принципів і положень кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих структурних закладах освіти; ознайомлення із завданнями, що постали перед вищою освітою України у зв'язку із входженням до Болонського процесу; адаптація законодавства, структурні зміни освітнього процесу; запровадження Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS) та ін.

Предметом навчальної практики є: вивчення теоретичних концепцій формування Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS); ознайомлення з сутністю та методологією реалізації компетентнісного підходу, змістом теоретичних основ, концепцій та методології грошово-кредитної політики, підходів і критеріїв організації грошового обігу, функціонування банківської системи України та оволодіння навичками роботи з науковою літературою та законодавчими документами.

Основні **знання**, які повинні опанувати студенти, здійснивши проходження навчальної практики:

основні підходи й етапи формування європейської вищої освіти;

зміст документів Болонського процесу;

сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти у розвинених країнах;

організація навчання, методи та засоби навчання в університеті;
послідовність дій для досягнення шести цілей Болонського процесу;
характерні особливості ECTS, використання кредитів ECTS (визначення навчального навантаження студентів);

основні документи ECTS: інформаційний пакет, навчальний контракт, перелік оцінок дисциплін;

загальні умови користування ECTS;

підходи до кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) у ВНЗ України;

історія виникнення грошей і кредиту, розвитку фінансів України;

функціонування банківських установ та їх фінансова діяльність.

Перелік **умінь** і **навичок**, які повинні опанувати студенти в процесі проходження навчальної практики:

розробляти структурно-логічну схему підготовки фахівців зі спеціальності (за вибором);

формуванню індивідуальний навчальний план студента;

складати навчальний план підготовки фахівців зі спеціальності (за вибором);

формуванню "Інформаційний пакет" спеціальності (за вибором);

порівнювати схеми навчальних планів, структур залікових кредитів, змістових модулів, шкал оцінювання за спеціальностями та напрямками у ВНЗ різних країн Європи;

розробляти структури залікового кредиту курсу (за вибором);

аналізувати діючі в Європі механізми визнання еквівалентності документів про освіту;

аналізувати вплив економічних законів на характер фінансових відносин.

Далі наведено **перелік тем** навчальної практики "Університетська освіта".

Тема 1. Освітня євроінтеграція України й адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу.

1.1. Роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами. Соціально-економічний розвиток держави в умовах євроінтеграції.

Хронологія та стисла характеристика подій з налагодження співробітництва України і ЄС. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС – один із важливих інструментів створення в Україні нової правової системи та громадянського суспільства. Розвиток науково-технічного,

економічного, соціального, інтелектуального, інноваційно-технологічного та культурного партнерства в ЄС. Вхідження освіти і науки України у європейське інформаційне та освітнє поле.

1.2. Основні завдання, принципи й етапи формування зони європейської вищої освіти.

Основні завдання та принципи створення зони європейської вищої освіти (шість цілей Болонського процесу): розширення мобільності студентів і викладачів; забезпечення працевлаштування випускників і привабливості європейської системи освіти; запровадження кредитної системи; формування системи контролю якості освіти. Запровадження системи (ECTS) накопичення кредитів. Спільна праця вищих навчальних закладів і студентів як компетентних, активних і конструктивних партнерів у формуванні Зони європейської вищої освіти.

1.3. Документи Болонського процесу. Інтеграція і демократизація вищої освіти країн Європи.

Основні документи Болонського процесу. Залучення європейських держав у Болонський процес. Євроінтеграція вищої освіти.

1.4. Змістовність вищої освіти у країнах Європи й Америки.

Формування системи вищої освіти європейських країн. Сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти у розвинених країнах. Доступ громадян до освіти. Заклади освіти. Ступневість освіти. Кваліфікації. Організація навчання, академічний рік і екзамени. Методи та засоби навчання. Навчання студентів-іноземців.

1.5. Європейська кредитно-трансферна система та система накопичення – ECTS.

Основні документи та характерні особливості ECTS. Базові елементи системи. Зміст і структура інформаційного пакету навчальної дисципліни. Використання кредитів ECTS (визначення навчального навантаження студентів): інформаційний пакет, навчальний контракт, перелік оцінок дисциплін. Структурна схема, навчальний план. Опис предмета, дисципліни курсу. Шкала оцінювання ECTS. Сумісність різних систем оцінювання зі шкалою ECTS.

1.6. Принципи, шляхи та засоби адаптації вищої освіти України до європейської системи перезарахування кредитів (ECTS).

Запровадження у систему вищої освіти Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS), проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III – IV рівнів

акредитації. Тенденції розвитку вищої освіти України на сучасному етапі. Відмінність і подібність систем вищої освіти України і Європейських держав. Передумови входження вищої освіти України до Болонського процесу: адаптація законодавства, структурні зміни освіти.

1.7. Запровадження у ВНЗ України кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП).

Форми організації навчання в умовах КМСОНП. Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП. Контроль успішності студента та шкала оцінювання навчальних досягнень студента. Державна атестація студентів. Нормування навчального навантаження студента та викладача. Основні заходи з підготовки та програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Поняття про кредитно-модульну систему організації навчального процесу, заліковий кредит як одиниця вимірювання навчального навантаження; модуль як задокументована завершена частина освітньо-професійної програми; змістовий модуль як система поєднаних навчальних елементів.

Тема 2. Організація навчального процесу в Університеті відповідно до вимог Болонського процесу. Особливості сучасного етапу розвитку банківської системи України.

2.1. Організація навчального процесу на фінансовому факультеті (спеціалізація "Банківська справа").

Історичні передумови відкриття факультету. Вступ до фаху. Кваліфікаційні характеристики економіста з банківської справи. Робота з літературою; написання доповідей, рефератів, науково-дослідних робіт. Форми проведення модульного контролю, заліків та іспитів.

2.2. Банківська система України: стан та проблеми розвитку.

Поняття та класифікація банків. Становлення, сучасний стан та розвиток банківської системи. Особливості функціонування сучасних банківських систем.

План навчальної практики "Університетська освіта" передбачає проведення лекційних, практичних, лабораторних занять і самостійну роботу студента. Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка й оцінювання знань студентів може проводитись в таких формах:

- оцінювання роботи студентів у процесі проведення занять;
- проведення письмових тест-контрольних робіт;
- оцінювання виконання індивідуально-дослідницької роботи;
- оцінювання результатів написання студентами есе.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів (СРС) з навчальної практики "Університетська освіта", визначається навчальним планом і становить 53 % (16 годин) від загального обсягу навчального часу (30 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів і понять за темами практики; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем і питань; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до заліку.

Для підготовки до заліку з навчальної практики студентам необхідно опрацювати такі питання:

- 1) європейський вибір України – невід'ємна складова її подальшого розвитку;
 - 2) входження освіти та науки України в європейське інформаційне й освітнє поле як вагомий чинник економічного, соціального, інтелектуального, інноваційно-технологічного та культурного розвитку;
 - 3) загальні принципи формування систем вищої освіти в європейських та інших країнах;
 - 4) система вищої освіти деяких країн;
 - 5) вища освіта України;
 - 6) принципи формування змісту кваліфікацій і структур ступенів.
- Компетентнісний підхід;
- 7) європейська кредитно-трансферна система та системне накопичення (ECTS);
 - 8) сфера професійної діяльності;
 - 9) предмет професійної діяльності;
 - 10) рівні підготовки фахівців;

- 11) компетенції. Формування переліку компетенцій;
- 12) освітньо-професійні програми. Модульний принцип побудови освітньої діяльності;
- 13) формування індивідуального навчального плану студента за спеціальністю;
- 14) розвиток студентського самоврядування – важливий чинник забезпечення якості вищої освіти.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне оцінок.

5.2. Ознайомлювальна практика

Метою ознайомлювальної практики є: вмикнення студентів у роботу банківських установ; формування навичок майбутнього банківського працівника на основі набутих у закладі вищої освіти, знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових умовах; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Формою організації практики є екскурсії у банківські установи м. Харкова та самостійна робота студентів із матеріалами статистичної звітності.

Предметом ознайомлювальної практики є теоретичні знання щодо діяльності банків України, які, у поєднанні зі здобутими в університеті знаннями з фахових дисциплін, мають формувати їхні професійні компетентності щодо застосування системних підходів у процесі управління банківською установою.

Основними завданнями практики є набуття студентами навичок у: статистичному спостереженні за економічними процесами на мікрорівні; отриманні інформації з первинних документів; узагальненні статистичної інформації для визначення інформаційної бази для ухвалення управлінських рішень; визначенні розвитку банків за отриманими статистичними даними.

У результаті проходження ознайомлювальної практики студенти набувають таких **компетентностей**, як: організація ефективної взаємодії структурних підрозділів банківської установи та клієнтів банку; розроблення заходів щодо підвищення ефективності роботи банків; інформаційно-статистичне забезпечення прийняття управлінських рішень.

План ознайомлювальної практики передбачає проведення лекційних, практичних занять та самостійну роботу студента. Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка й оцінювання знань студентів може проводитись в таких формах:

- оцінювання роботи студентів у процесі проведення занять;
- оцінювання звіту з ознайомлювальної практики.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів з ознайомлювальної практики, визначається навчальним планом і становить 80 % (24 години) від загального обсягу навчального часу (30 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів і понять за етапами практики; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем і питань.

Етапи проходження ознайомлювальної практики:

I етап – ознайомлення з роботою банку в межах запланованих екскурсій;

II етап – робота з матеріалами сайтів банків;

III етап – ознайомлення зі змістом форм статистичної звітності банку;

IV етап – ознайомлення з порядком отримання консолідованої статистичної інформації для забезпечення процесу управління;

V етап – узагальнення здобутих знань і підготовка звіту із практики.

За результатами проходження ознайомлювальної практики студент має подати керівнику практики звіт. **Звіт з ознайомлювальної практики повинен мати таку структуру:**

титульний аркуш. Він містить: найменування вищого навчального закладу та випускаючої кафедри; назву роботи; дані про автора роботи; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові керівника; місто, рік (додаток А);

зміст подають після титульного аркуша. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, всіх розділів, висновків, списку використаних джерел (додаток Б);

вступ, в якому необхідно визначити актуальність навчання за спеціальністю "Банківська справа", розглянути мету й основні завдання ознайомлювальної практики. Обсяг вступу не має перевищувати однієї сторінки;

перший розділ "Склад та структура банків України", в якому необхідно провести дослідження складу та структури банків України на основі офіційних даних НБУ (сайт НБУ або журнал "Вісник НБУ"). Для цього на сайті НБУ (bank.gov.ua) у вкладці "Банківський нагляд" на базі основних показників діяльності банків необхідно дослідити динаміку (темп зростання) зареєстрованих банків, визначити динаміку та частку виключених з банківського реєстру банків, банків, що перебувають у стадії ліквідації, банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій у загальній кількості діючих банків України. Також необхідно дослідити динаміку та структуру (питому вагу) банків з іноземним капіталом. Для унаочнення розрахункових даних доцільно використовувати графічний метод із використанням графіків, діаграм тощо. Обсяг розділу не має перевищувати трьох сторінок;

другий розділ "Органи управління банком, їх функції", в межах якого необхідно теоретично дослідити сутність і види органів управління банком із зазначенням їх функцій, розглянути на прикладі досліджуваних банків (бази практики) їх функціонування. Обсяг розділу не має перевищувати трьох сторінок;

третій розділ "Організаційна структура банку й основні функціональні підрозділи" передбачає дослідження організаційної структури банку й основних функціональних підрозділів на прикладі досліджуваних банків (бази практики) із зазначенням і розглядом виконуваних операцій і надаваних послуг. Обсяг розділу не має перевищувати трьох сторінок;

четвертий розділ "Форми банківської фінансової звітності", в межах якого необхідно розглянути види та зміст форм банківської фінансової звітності. Для повноти розкриття розділу слід дослідити динаміку основних показників діяльності банку (активів, зобов'язань, власного капіталу та чистого прибутку) за три роки, використовуючи дані форм фінансової звітності Ф1 "Баланс" і Ф2 "Звіт про фінансові результати". Для унаочнення розрахункових даних доцільно використовувати графічний метод із використанням графіків, діаграм тощо. Обсяг розділу не має перевищувати трьох сторінок;

п'ятий розділ "Формування професійних та особистісних компетенцій майбутнього банківського працівника". Він передбачає застосування творчого підходу із визначенням сутності професійних та особистісних компетенцій, їх видів і способів їх формування (додаток В, рис. Г.1 – Г.3 додатка Г). Обсяг звіту з практики повинен становити приблизно 15 – 20 сторінок. Звіти із практики студенти презентують, використовуючи можливості середовища *PowerPoint*.

Здати та захистити звіт з ознайомлювальної практики керівникові необхідно до першого модульного контролю.

Звіт має бути конкретним, стислим і обов'язково містити графічний матеріал (схеми, рисунки, діаграми, графіки тощо), що унаочнює конкретні результати виконаного пошуку.

Студент подає звіт керівникові практики – викладачу кафедри банківської справи ХНЕУ ім. С. Кузнеця, який перевіряє зміст звіту та відповідність його методичним вимогам (див. розділ 6) і оцінює звіт за 100-бальною шкалою (див. розділ 7).

5.3. Виробнича практика

5.3.1. Виробнича практика студентів першого (бакалаврського) рівня

Мета переддипломної практики студентів першого (бакалаврського) рівня – формування і закріплення знань, отриманих студентами в межах теоретичної підготовки із загальнооекономічних і спеціальних дисциплін; поглиблення знань зі структури та специфіки організації управління банківською установою, організації роботи на робочих місцях у різних підрозділах банку; набуття навичок із збирання необхідного матеріалу для підготовки до написання бакалаврської дипломної роботи.

Завдання практики:

поглиблене ознайомлення з діяльністю банківської установи з урахуванням специфіки обраної теми бакалаврської дипломної роботи;

ознайомлення з організацією внутрішньобанківського обліку, використання облікової інформації для контролю та прийняття управлінських рішень;

засвоєння порядку складання фінансової звітності та її використання для аналізу діяльності банку;

набуття практичних навичок щодо оброблення і використання інформації з фінансової звітності банку;

вивчення джерел інформації для проведення аналізу діяльності банківської установи.

У результаті проходження практики студенти повинен:

ВМІТИ:

спираючись на наявні потреби банку в фінансових ресурсах, визначати оптимальні обсяги та структуру залучених коштів;

спираючись на розроблену кредитну політику, оформляти необхідні документи для видачі кредиту;

оформляти документи для здійснення міжбанківського кредитування, операції РЕПО;

використовуючи дані про наявний обсяг і структуру вільних ресурсів, стандартизувати заявки на кредити за терміном, сумою, вартістю, забезпеченістю тощо, складати звіти щодо руху кредитів;

використовуючи інформацію про поточний стан ринку й особливості діяльності позичальника, відслідковувати напрями й ефективність використання кредитних коштів, визначати рентабельність здійснюваних операцій, контролювати своєчасність грошових надходжень на рахунки позичальника, повноту сплати їм відсотків та основної суми боргу;

проводити та документально оформляти емісійні, торговельні, посередницькі операції з цінними паперами: акціями, облігаціями, векселями;

спираючись на інформацію про поточні котирування цінних паперів і боргових зобов'язань, оформляти відповідні угоди та здійснювати розрахунки за ними на біржовому та позабіржовому ринках;

спираючись на нормативні акти, надавати клієнтам консультації щодо проведення валютних операцій торговельного та неторговельного характеру;

здійснювати контроль за діяльністю клієнтів щодо дотримання встановленого НБУ режиму (порядку) придбання іноземної валюти для клієнтів банку за рахунок перевірки й аналізу документів, що надаються клієнтами в банк для купівлі/продажу іноземної валюти;

контролювати термін розрахунків, складати та надавати до податкових органів і НБУ звітність про порушників;

формувати первинні бухгалтерські документи та зараховувати куплену іноземну валюту на валютні рахунки клієнтів, видавати клієнтам виписки за розрахунковими валютними рахунками;

вести записи операцій на рахунках бухгалтерського обліку, скласти журнальні проводки;

використовуючи систему кореспондентських рахунків і спираючись на наявну технічну базу, проводити міжнародні розрахунки за допомогою акредитиву, інкасо, здійснювати платежі за відкритими рахунками, формувати платіжні документи за міжнародними стандартами, проводити розрахунки в системі S.W.I.F.T.;

готувати та заповнювати документи, необхідні для відкриття рахунків клієнтів, видачі платіжної картки; вміти виконувати міжбанківські розрахунки за допомогою СЕП НБУ;

проводити аналіз ресурсної бази банку: розраховувати коефіцієнт банківської мультиплікації; обчислювати надлишок або нестачу ліквідного резерву банку; розраховувати питому вагу окремих видів зобов'язань у загальній структурі пасивів; проводити оцінювання дохідності, ліквідності, ризику цінних паперів, емітованих банком;

розраховувати показники оцінки дохідності, ліквідності, ризику акцій, облігацій, депозитних сертифікатів, векселів;

аналізувати фінансовий стан, фінансові результати діяльності банку та виявляти резерви їх зростання.

Далі наведено **перелік тем виробничої практики** студентів **першого (бакалаврського) рівня**.

Тема 1. Організація обліково-операційної та аналітичної роботи в установах банку.

Необхідно: ознайомитися зі структурою обліково-операційного й аналітичного відділу, правами та посадовими обов'язками працівників; розглянути графік документообігу та режими обслуговування клієнтів; вивчити порядок організації внутрішньобанківського контролю, первинну документацію, яка використовується в банку для оформлення операцій; вивчити основні форми синтетичного й аналітичного обліку, систему автоматизації обліково-операційної роботи.

Тема 2. Облік розрахунково-касових операцій банку.

Необхідно ознайомитися з видами касових операцій банку, з організацією касової роботи. Вивчити прибуткові та видаткові касові документи. Визначити характеристики грошових коштів та їх місце в балансі банку. Вести облік прибуткових і видаткових касових операцій банку.

Тема 3. Облік і аналіз депозитних операцій банку.

Вивчення правил складання бухгалтерських проведення прийому коштів на депозитні рахунки, обліку нарахування відсотків, погашення депозиту; дослідження діючої практики аналізу структури та динаміки депозитних операцій.

Тема 4. Облік і аналіз кредитних операцій банку.

Дослідження системи: обліку операцій з видачі кредиту, нарахування та сплати відсотків, переведення заборгованості на рахунки сумнівної, погашення кредиту, формування резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; обліку факторингових, лізингових операцій, операцій з урахування векселів, операцій РЕПО. Вивчення практики аналізу кредитного портфеля банку за різними ознаками, оцінювання показників кредитної активності та ефективності кредитної політики банку.

Тема 5. Облік і аналіз операцій з цінними паперами.

Вивчення правил віднесення цінних паперів у відповідний портфель за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком і цінні папери з невизначеним прибутком. Дослідження: системи обліку вкладень банку в акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком для їх подальшого продажу; операцій коригування балансової вартості портфеля акцій на продаж і створення спеціального резерву під знецінення цінних паперів; цінних паперів у портфелі банку до погашення; вкладень банку в боргові цінні папери; амортизації дисконту (премії) за борговими цінними паперами. Розгляд правил аналізу операцій з цінними паперами.

Тема 6. Облік і аналіз валютних операцій банку.

Вивчення рахунків для запису валютної позиції; практики обліку обмінних операцій; операцій в іноземній валюті, що виконуються за дорученням клієнтів банку; власних операцій банку в іноземній валюті. Дослідження системи аналізу валютних операцій банку.

Тема 7. Складання фінансової звітності банку та її аналіз.

Вивчення складу основних форм фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний

капітал. Дослідження системи аналізу балансу та звіту про фінансові результати; аналізу коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, капітальної стійкості, стабільності пасивів, прибутковості, банківських ризиків.

План навчальної виробничої практики студентів (першого) бакалаврського рівня передбачає тільки самостійну роботу. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів з виробничої практики, визначається навчальним планом і становить 100 % (90 годин). У ході самостійної роботи студент має опрацювати та вивчити рекомендовану літературу, основні терміни та поняття за темами практики.

Студент на основі зібраного фактичного матеріалу, здобутих знань і обсягу виконаних робіт відповідно до затвердженої програми та індивідуального плану складає **звіт про проходження виробничої практики**. Приклад титульного аркушу та структура звіту наведена у додатках Д та Е, відповідно.

Підготовка до складання звіту базується на зібраних, оброблених і систематизованих фактичних даних, отриманих під час практики. Звіт повинен певним чином узагальнювати здобутий студентами досвід практичної роботи та продемонструвати здатність до самостійного виконання робіт.

У звіті розкривається зміст кожної з тем індивідуального плану практики. Він повинен містити викладання методик і пояснень до них, описання особливостей системи збирання та обробки фінансово-економічної інформації в банківській установі в сучасних умовах розвитку економіки. У ході викладання цього матеріалу студент повинен посилатись на документи первинного та зведеного обліку та нормативно-інструктивні матеріали. Студент має чітко описати систему документування фінансових операцій, обробки документів і групування набутої інформації. Також у звіті мають бути наведені заповнені первинні, зведені документи, договори, відомості, таблиці.

Структура звіту: титульний аркуш; зміст; вступ; основні розділи програми практики; висновки; література; додатки.

До додатків включають заповнені первинні, зведені та інші документи, фінансові звіти, на які зроблені посилання в основній частині звіту. Додатки можуть містити додаткові ілюстрації і таблиці, матеріали, що через великий обсяг, специфіку форми відображення не можуть бути внесені в основну частину звіту.

Студент повинен пам'ятати про необхідність створення **копій первинної документації**, зібраної під час проходження переддипломної практики, необхідних для подальшої роботи над виконанням бакалаврської дипломної роботи.

Обсяг звіту – 50 – 80 сторінок тексту, оформленого відповідно до вимог ДСТУ (див. розділ 6).

Звіт має бути перевірений і підписаний керівником практики від бази практики та завірений печаткою установи. Разом з іншими документами (щоденником практики та характеристикою) у тижневий термін після повернення з практики студент подає звіт на рецензування керівнику практики від кафедри банківської справи. Керівник практики від кафедри в щоденнику дає висновок про роботу студента з оцінкою і підписом, що завіряється печаткою університету.

На останньому етапі відбувається захист звіту про практику в строки, визначені деканом факультету. Під час захисту звіту студент має показати здобуті знання і вміння, застосовувати їх під час відповіді на запитання, а також довести доцільність та обґрунтованість своїх висновків і рекомендацій щодо вдосконалення організації управління фінансово-кредитної установи.

За результатами захисту студенту виставляється оцінка за 100-бальною шкалою (див. розділ 7).

5.3.2. Виробнича практика студентів другого (магістерського) рівня

Мета виробничої практики студентів другого (магістерського) рівня – закріплення знань, отриманих студентами – слухачами магістратури із загальноекономічних і спеціальних дисциплін у межах структури навчального плану відповідної магістерської програми підготовки; ознайомлення зі структурою і організацією управління банківської установи, організацією роботи на робочих місцях у різних підрозділах банку.

Завданнями виробничої практики є формування у студентів таких компетенцій:

організувати роботу банків з готівкою; розробити пропозиції щодо вдосконалення правових актів з регулювання готівкового грошового обігу; прогнозувати надходження та видачу готівки; розробити план касових оборотів банків; управляти касовими оборотами банків;

управляти роботою систем: міжбанківських електронних платежів (СМЕП), термінових переказів (СТП), електронних платежів (СЕП), масових електронних платежів (НСМЕП). Управляти картковим бізнесом банків; розробляти пропозиції щодо вдосконалення правових актів з регулювання платіжних систем; контролювати оформлення та проведення розрахункових операцій в національній та іноземній валюті;

контролювати: фінансовий стан банків та його підрозділів, виконання банками обов'язкових нормативів НБУ, дотримання банками вимог обов'язкового резервування; інспектувати діяльність банків, проводити аудит в банку, управляти процесом допуску банків на ринки, застосовувати адекватні заходи впливу до банків за порушення банківського законодавства, оцінювати діяльність банків із застосуванням рейтингової оцінки за системою CAMELS, управляти рівнем ризикованості банків;

досліджувати конкурентну позицію комерційного банку на ринку банківських послуг, планувати оптимальну структуру сукупного капіталу банку, управляти прибутковістю та фінансовим станом банку, розробити стратегічний план розвитку банку, організувати та координувати роботу філій банку; керувати діяльністю структурних підрозділів банку, банківським персоналом; управляти ліквідністю комерційного банку, вдосконалювати організаційну структуру банку, управляти маркетинговою стратегією банку, здійснювати стратегічний та оперативний менеджмент у банку;

прогнозувати потребу та джерела залучення ресурсів банку (структуру та динаміку), прогнозувати витрати на депозитні операції, розробити депозитну політику банку; управляти депозитними операціями та веденням поточних рахунків; прогнозувати дохідність розрахункових і касових операцій банку, управляти кореспондентськими відносинами з банками, проводити моніторинг депозитних операцій банку;

розробити кредитну політику банку, забезпечити ефективність кредитних операцій банку, прогнозувати дохідність кредитних операцій, проводити моніторинг кредитних операцій банку; управляти: кредитним портфелем банку, проблемними кредитами, резервом на покриття можливих втрат за кредитними операціями;

керувати ефективністю інвестиційних операцій банку, прогнозувати динаміку фінансових ринків; управляти: інвестиційними ризиками банку, інвестиційним портфелем банку, інвестиційним портфелем клієнта (за дорученням); прогнозувати дохідність інвестиційних операцій, керувати інвестиційним проектом клієнта (за дорученням), управляти комісійно-посередницькими операціями банку.

Під час проходження виробничої практики першого року навчання магістратури студенту необхідно зібрати інформацію для складання звіту з практики та подальшої підготовки до написання магістерської дипломної роботи.

Далі наведено **перелік тем виробничої практики студентів другого (магістерського) рівня.**

Тема 1. Загальна характеристика банківської установи.

Стисла історична довідка та загальна характеристика діяльності банку. Мета діяльності й основні напрями в розвитку банку. Організаційна структура та система управління комерційним банком. Склад клієнттури та види послуг, які надаються. Ліцензії та дозволи, що має банк.

Тема 2. Економічний аналіз діяльності банку.

2.1. Аналіз активних операцій банку.

Аналіз активних операцій проводиться за такими напрямками: вивчення і оцінювання стану та складу активів, якості активів, ефективності використання активів. Аналіз складу, структури та динаміки активів (за п'ять звітних періодів). Оцінювання змін у структурі активів за допомогою вертикального та горизонтального аналізу. Групування активів банку за рівнем ліквідності та ризикованості. Аналіз ліквідності та ризикованості активів, їх прибутковості. Аналіз кредитного та інвестиційного портфеля. Аналіз виконання нормативів ризику активних операцій комерційного банку.

2.2. Аналіз пасивних операцій банку.

Кількісний і якісний аналіз пасивів банку. Загальний аналіз пасивів комерційного банку, який ґрунтується на застосуванні методик горизонтального, вертикального, порівняльного та коефіцієнтного аналізу.

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу та зобов'язань та їх співвідношення (за п'ять звітних періодів). Аналіз формування резервів. Аналіз достатності капіталу, його прибутковості. Аналіз нерозподіленого прибутку банку як основного власного джерела нарощування капіталу. Аналіз формування депозитної бази. Аналіз недепозитних зобов'язань банку. Аналіз виконання нормативів капіталу комерційних банків.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності банку.

Аналіз структури доходів і витрат банку, їх динаміка (за п'ять звітних періодів). Аналіз процентних доходів і витрат. Аналіз формування

банківського прибутку. Аналіз прибутковості банку. Оцінювання факторів, які показують вплив на прибутковість банку. Аналіз ефективності банківської діяльності. Аналіз формування процентної маржі банку. Використання моделі операційно-вартісного аналізу діяльності банку.

Тема 3. Існуюча система управління банківськими операціями.

3.1. Планування банківської діяльності.

Стратегічне, тактичне та фінансове планування. Механізм планування в комерційному банку. Бюджетування. Особливості бізнес-планування.

3.2. Методи управління активними та пасивними операціями банку.

Методи управління власними, залученими та запозиченими коштами банку. Методи управління кредитним портфелем банку. Методи управління портфелем цінних паперів. Методи управління ліквідністю. Методи управління валютними операціями.

3.3. Стратегічне управління активами та пасивами банку.

Принципи організації управління активами та пасивами в банку. Регулятивна функція центрального банку щодо формування структури активів і пасивів в банку.

Методи управління активами та пасивами з використанням портфельного підходу: метод загального фонду коштів, метод розподілення активів, комбінований метод. Моделі управління активними та пасивними операціями в банку: модель валютного метчингу, бухгалтерська модель управління активами та пасивами, економічна модель управління активами та пасивами, модель імунізації балансу.

План навчальної виробничої практики студентів (другого) магістерського рівня передбачає тільки самостійну роботу. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів з виробничої практики, визначається навчальним планом і становить 100 % (30 годин). У ході самостійної роботи студент має опрацювати та вивчити рекомендовану літературу, основні терміни та поняття за темами практики.

Студент на основі зібраного фактичного матеріалу, здобутих знань і обсягу виконаних робіт відповідно до затвердженої програми й індивідуального плану складає **звіт про проходження практики**.

Підготовка до складання звіту базується на зібраних, оброблених та систематизованих фактичних даних, отриманих під час практики.

Звіт повинен певним чином узагальнювати здобутий студентами досвід практичної роботи та продемонструвати здатність до самостійного виконання робіт.

У звіті розкривається зміст кожної з тем індивідуального плану практики. Він повинен містити викладання методик і пояснень до них, описання особливостей системи збирання та обробки фінансово-економічної інформації в банківській установі в сучасних умовах розвитку економіки. У ході викладення цього матеріалу студент повинен посила- тись на документи первинного та зведеного обліку, а також на норматив- но-інструктивні матеріали. Студент має чітко описати систему докумен- тування фінансових операцій, обробки документів і групування здобутої інформації. Також у звіті необхідно надати заповнені первинні, зведені документи, договори, відомості, таблиці.

Структура звіту: титульний аркуш (додаток Ж); зміст (додаток И); вступ; основні розділи програми практики; висновки; література; додатки.

До додатків включають заповнені первинні, зведені та інші докумен- ти, фінансові звіти, на які зроблені посилання в основній частині звіту. У додатки можуть бути включені ілюстрації і таблиці, матеріали, які через великий обсяг і специфіку форми відображення не можна внести в основ- ну частину звіту.

Обсяг звіту – 50 – 60 сторінок тексту, оформленого відповідно до ви- мог ДСТУ (див. розділ 6).

Звіт повинен бути перевірений і підписаний керівником практики від бази практики та завірений печаткою установи. Звіт разом з іншими до- кументами (щоденником практики та характеристикою) у тижневий строк після повернення з практики студент подає на рецензування керівнику практики від кафедри банківської справи. Керівник практики від кафедри в щоденнику дає висновок про роботу студента з оцінкою і підписом, що за- віряється печаткою університету.

На останньому етапі відбувається захист звіту про практику в строки, визначені деканом факультету. Під час захисту звіту студент має показати здобуті знання і вміння, застосовувати їх під час відповіді на запитання, а також довести доцільність та обґрунтованість своїх висновків і реко- мендацій щодо вдосконалення організації управління фінансово-кредит- ної установи.

За результатами захисту студенту виставляється оцінка за 100- бальною шкалою (див. розділ 7).

5.4. Науково-дослідна практика

У науково-дослідній практиці доцільно виділити два етапи:

I етап – обґрунтування і науковий аналіз предметної області дослідження;

II етап – науково-методична практика, яка завершується захистом звіту для студентів 4 і 1М курсів.

Концепція науково-дослідної практики студентів орієнтована на дотримання таких принципів:

1) теми наукових досліджень пов'язані з фундаментальними та прикладними дослідженнями кафедри;

2) головна увага практики зосереджена на формуванні когнітивних і метакогнітивних компетенцій студентів;

3) когнітивні компетентності повинні забезпечувати розвиток традиційних і формування нових професійних компетенцій, створення їх ситуаційного профілю з акцентом на гуманізацію менеджменту;

4) під час занять з технології наукових досліджень формуються навички правильного формулювання проблеми практики, яка обумовила: необхідність наукових досліджень, мету, предмет, об'єкт дослідження. Крім того розвивається досвід роботи з літературою, виконання аналітичного огляду публікацій, конспектування наукових текстів, написання статей і тез, у яких узагальнюється теоретична основа наукових досліджень за темою магістерської роботи;

5) у результаті занять студенти опановують різні способи розроблення термінологічного забезпечення досліджень, створення системи принципів дослідження та перетворення предмета роботи, інших форм подання результатів наукового дослідження (класифікація, закон, алгоритм, програма та ін.). Зазначені результати повинні відповідати нормативним вимогам до наукової новизни;

6) студенти отримують завдання опанувати з допомогою керівника (самостійно) певний метод чи технологію наукового дослідження.

Практику проводять в оснащених відповідним чином лабораторіях обчислювального центру ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

План науково-дослідної практики для студентів першого (бакалаврського) рівня передбачає проведення лекційних, практичних, лабораторних занять і самостійну роботу студента. Для студентів другого (магістерського)

рівня передбачає проведення лекційних, лабораторних занять та самостійну роботу. Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів полягає у виставленні оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у таких формах:

- 1) оцінювання роботи студентів у процесі проведення занять;
- 2) проведення письмових тест-контрольних;
- 3) оцінювання виконання індивідуально-дослідницької роботи;
- 4) оцінювання результатів захисту студентами звіту з науково-дослідної практики.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів з науково-дослідної практики для студентів першого (бакалаврського) рівня, визначається навчальним планом і становить 51 % (46 годин) від загального обсягу навчального часу (90 годин); для студентів другого (магістерського) рівня – 67 % (20 годин) від загального обсягу навчального часу (30 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів і понять за темами практики; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем і питань. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для проходження науково-дослідної практики, наведені у табл. К.1 додатка К.

Далі наведено **перелік тем науково-дослідної практики.**

Тема 1. Теорія та методологія науково-дослідної практики.

1.1. Технологія роботи над дослідженням. Презентація, захист і впровадження результатів наукових досліджень.

Організація науково-дослідної роботи. Вибір теми дослідження. Складання плану випускної роботи. Обґрунтування актуальності обраної для дослідження теми. Формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета та методів дослідження. Процес підготовки випускної роботи.

1.2. Основні вимоги до оформлення статті, випускної роботи.

Аналіз структурної адекватності випускної роботи. Розроблення презентації наукового дослідження. Зміст і структура роботи. Планування робіт із підготовки до захисту випускної роботи. Порядок захисту випускної роботи. Підготовка до друку наукової статті.

Тема 2. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.

2.1. Інформаційний простір науковця.

Поняття, терміни, галузі інформації і її роль у проведенні наукових досліджень. Національна система науково-технічної інформації. Види, джерела інформації та режим доступу до неї. Економічна інформація в документах і системі бібліографічних ресурсів України.

2.2. Технологія роботи з інформаційними джерелами.

Критичний огляд наукових праць вітчизняних (у тому числі науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та зарубіжних авторів з предмету дослідження. Основні журнали з теми дослідження. Інформаційно-пошукові системи Інтернету. Формування запитів для пошуку інформації в Інтернеті. Електронні ресурси: вітчизняні та зарубіжні бази даних, електронні бібліотеки в мережі Інтернет. Теорія та практика динамічного читання та раціональної роботи з науковою літературою. Наукометричні бази публікацій.

Тема 3. Теоретичні методи наукового дослідження.

3.1. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

Методи теоретичного рівня пізнання: індукція, дедукція, системний аналіз. Методи, що використовуються на теоретичному й емпіричному рівнях дослідження: абстрагування, ідеалізація, конкретизація, формалізація, систематизація, узагальнення, аналогія, аналіз, синтез, моделювання. Методи емпіричного рівня: спостереження, експеримент, вимірювання, порівняння.

3.2. Структурний аналіз ключових понять дипломної роботи.

Морфологічний та контент-аналіз ключових понять дослідження. Визначення завдань, об'єкта дослідження, розроблення категоріального апарата, вибір якісних і кількісних одиниць контент-аналізу. Морфологічна класифікація сутності поняття. Процес квантифікації. Статистична обробка отриманих кількісних даних. Інтерпретація отриманих

даних на основі аналізу та теоретичного контексту дослідження, верифікація даних.

Тема 4. Методи статистичного аналізу.

4.1. Збирання, систематизація та подання статистичної інформації.

Сутність, джерела й організаційні форми статистичного спостереження. Статистична звітність банківських установ. Види звітності. Спеціально організовані статистичні спостереження та їх види. Сутність і завдання статистичного зведення та групування. Подання статистичних даних: таблиці та графіки.

4.2. Узагальнювальні статистичні показники.

Статистичний показник як кількісна характеристика суспільних явищ. Види та класифікація статистичних показників. Абсолютні статистичні величини й одиниці їх вимірювання. Види вимірників абсолютних величин. Види відносних величин, їх змістовність та умови застосування.

Тема 5. Практичні аспекти застосування процесного підходу до управління.

5.1. Основні стандарти моделювання бізнес-процесів.

Основні мови опису бізнес-процесів: *IDEF0*, *DFD* у нотаціях Гейна – Сарсона і Йордана – Де Марко, *IDEF3*, *Oracle*, *BAAN*, *ARIS*, *Swimmerlanes*.

5.2. Застосування процесного підходу до технології аналізу предмета дослідження у програмному середовищі AllFusion Process Modeler 7 (BPwin).

Робота в середовищі *BPWin*. Визначення основних елементів процесу: назва, мета, вхід, вихід, управління, механізми. Побудова контекстної діаграми процесу. Побудова діаграми деталізації. Формування висновків.

Тема 6. Вирішення економічних завдань методами кластерного аналізу.

6.1. Поняття кластеризації.

Методи кластерного аналізу. Завдання кластерного аналізу. Ієрархічні та неієрархічні методи кластерного аналізу. Об'єднання кластерів.

6.2. Етапи кластерного аналізу.

Вибір змінних – критеріїв для кластеризації. Вибір засобу вимірювання відстані між кластерами. Стандартизація спостережень. Формування кластерів. Інтерпретація результатів.

Тема 7. Технології прийняття рішень: метод аналізу ієрархій.

7.1. Загальна характеристика та принципи методу аналізу ієрархій.

Поняття методу аналізу ієрархій. Завдання методу аналізу ієрархій. Принцип ідентичності та декомпозиції. Принцип дискримінації і порівняльних. Принцип синтезу.

7.2. Алгоритм застосування методу аналізу ієрархій.

Структуризація задачі узгодження результатів у вигляді ієрархічної структури з кількома рівнями: цілі, критерії, альтернативи. Виконання парних порівнянь елементів кожного рівня. Обчислення коефіцієнтів важливості для елементів кожного рівня. Підрахунок кількісного індикатора якості кожної з альтернатив і визначення найкращої альтернативи.

Із самого початку науково-дослідної практики кожен студент має бути ознайомлений як із програмою науково-дослідної практики та формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожної теми, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Проходження студентом науково-дослідної практики відбувається шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання навчальних тем.

Тематичний план науково-дослідної практики наведено в табл. Л.1 додатка Л і табл. М.1 додатка М для першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня.

Студенти за результатами науково-дослідної практики виконують **звіт**. Темі звіту формулюються в межах тем випускних робіт (додатки Н, П). Вибір теми вирішальним чином обумовлює результат дослідження. Під час обрання теми основними критеріями повинні бути актуальність, новизна та перспективність; наявність теоретичної бази; можливість виконання теми в обраній установі банку; можливість отримання від упровадження результатів дослідження економічного ефекту.

Діяльність студентів щодо проходження науково-дослідної практики розпочинається з отримання на випусковій кафедрі завдання з методичними рекомендаціями.

Керівником випускної роботи призначається один із провідних викладачів випускової кафедри.

До основних функцій керівника науково-дослідної практики студентів належать:

допомога студенту в уточненні теми роботи та розробленні її плану; орієнтація на збирання необхідної для написання роботи інформації;

рекомендації щодо вибору джерел наукової, методологічної та спеціальної літератури;

консультації щодо змісту роботи;

контроль за виконанням окремих етапів роботи;

поради щодо оформлення роботи;

складання відгуку про роботу.

Керівник науково-дослідної практики звертає увагу студента на наявні недоліки в роботі (оформлення, стиль, орфографія та пунктуація, зміст підрозділів, послідовність викладення тексту), але не виправляє їх.

Під час написання звіту потрібно не менше одного разу на тиждень зустрічатися з призначеним кафедрою керівником для своєчасного коригування шляхів розроблення окремих питань з обраної теми. Перед остаточним оформленням чистового варіанта роботи студент повинен подати керівникові завершену чернетку всіх розділів, вступу, висновків і літератури. Оформлення тексту чернетки наближається до вимог, які ставляться до готової роботи, що допоможе заздалегідь позбутися зайвих помилок під час написання чистового варіанта роботи.

Певні вимоги висуваються до обсягу та структури роботи. Обсяг звіту 60 – 80 сторінок формату А4.

Структура роботи включає: титульний аркуш (додатки Р, С), зміст (додатки Т, У), вступ, основну частину, висновки, літературу, додатки (в тому числі **наукова стаття або тези доповідей**).

У вступі звіту розкривають сутність і стан наукового питання, його значущість, актуальність його розроблення, формулюються мета та завдання роботи, об'єкт і предмет, обрані методи дослідження та їх практичне значення. Рекомендований обсяг вступу – 3 – 5 сторінок. Викладаючи вступ, необхідно дотримуватися такої послідовності.

1. Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Під час висвітлення актуальності потрібно зазначити головне – сутність проблеми, з чого випливає актуальність теми. Проблема завжди виникає тоді, коли старе знання вже виявило свою неспроможність, а нове ще не набуло розвинутої форми. Таким чином, проблема в науці – це суперечлива ситуація, яка вимагає вирішення. Для з'ясування стану розроблення обраної теми складається стислий огляд літератури, з якого можна зробити висновок, що ця тема ще не розкрита (розкрита лише частково, або не в належному аспекті) і тому вимагає подальшого розроблення.

2. *Мета та завдання дослідження.* Формулюється мета роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Метою дослідження може бути, наприклад, розроблення та наукове обґрунтування методичних основ щодо підходів до управління (організації, обліку, аналізу) конкретним видом операцій. Завдання формулюються у формі переліку (вивчити..., описати..., визначити..., дослідити..., з'ясувати сутність..., показати..., узагальнити..., встановити..., виявити..., довести..., упровадити..., вивести залежність..., встановити взаємозв'язок..., проаналізувати..., розробити..., дати рекомендації та ін.). Формулювати завдання необхідно якомога ретельніше, оскільки опис їхнього вирішення складає зміст підрозділів курсової роботи.

3. *Об'єкт і предмет дослідження.* Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та обране для вивчення. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне та часткове. Наприклад, під час виконання теми, пов'язаної з дослідженням ресурсного потенціалу банку, об'єктом може бути діяльність вітчизняних банків на ринку залучення та розміщення банківських ресурсів; предметом – ресурсний потенціал вітчизняних банків.

4. *Методи дослідження.* Подається перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Подавати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

5. *Інформаційно-теоретична база дослідження.* Автором зазначається, які види інформаційних джерел були використані під час написання роботи.

6. *Практичне значення отриманих результатів.* Стисло характеризуються основні прикладні результати роботи, визначається можлива галузь їх впровадження та їх вплив на вирішувану проблему. Зазначається, що наукові результати роботи знайшли практичне застосування у діяльності окремих банківських установ, що підтверджується відповідними довідками. Також указуються напрями застосування розроблених методичних рекомендацій у практичну діяльність банків. Ураховуються результати лабораторної роботи 1.

Основна частина звіту (30 – 40 сторінок) складається з розділів і підрозділів. У розділах основної частини детально розглядаються методика та техніка дослідження та узагальнюються результати. Робота

складається з трьох розділів: теоретичного, експериментального (аналітично-дослідницького) та проектного. Наприкінці кожного з розділів основної частини автором подаються коментарі, які повинні містити: формулювання сутності результату; формулювання новизни (за результатами досліджень); обґрунтування достовірності результату; практичну цінність отриманого результату.

Перший розділ звіту (теоретичний). У ньому обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, виконується її макроекономічний аналіз, надається огляд літературних джерел, нових розробок.

У першому розділі висвітлюються основні теоретичні положення досліджуваної теми на основі вивчення сучасної наукової літератури. Особлива увага приділяється дискусійним проблемним питанням: різні точки зору необхідно критично проаналізувати і на цій основі сформулювати й аргументувати свою думку. У цьому розділі є обов'язковими посилання на використану літературу (обов'язковим є посилання на **сучасну** наукову літературу, а також **наукові публікації викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця**).

Огляд літературних джерел – найвища форма узагальнення інформації. Він систематизує зміст багатьох документів за основними напрямками їх використання. З цією метою повинна надаватись аргументована оцінка використаних відомостей. Загальна методика складання огляду містить: з'ясування стану питання, ознайомлення з темою та з'ясування її меж, складання попереднього плану огляду, відбір найбільш цінного матеріалу; аналіз джерел, їх оцінювання та зіставлення; групування зведень, їх узагальнення; висновки та рекомендації на основі цього огляду. Огляд повинен повно та систематизовано відображувати стан предмета дослідження. Положення, що містяться в ньому, мають об'єктивно оцінювати науково-прикладну значущість досліджуваної проблеми, правильно вибирати шляхи та засоби досягнення мети, поставленої в роботі.

В огляді літератури автор окреслює основні етапи розвитку наукової думки за поставленою проблемою. Стисло, критично висвітливши роботи попередників, студент повинен назвати ті питання, які залишилися невирішеними, і отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми.

Типовими помилками, що допускаються студентами в теоретичному розділі роботи, є:

подання теоретичної інформації без її подальшого критичного аналізу; підрозділ складається здебільшого з витягу із законодавчого акту;

подання в розділі довідкової і загальновідомої інформації;
подання інформації винятково в текстовій формі без підкріплення її порівняльними таблицями та ілюстративними рисунками.

Один підрозділ звіту має бути за обсягом не менше 6,5 – 7 сторінок. Перший розділ звіту має складатись з двох підрозділів і включати результати лабораторних робіт 2, 3.

Другий розділ звіту (аналітичний) присвячується огляду методологічних аспектів та аналізу в напрямі тієї чи іншої теми. Студент повинен проаналізувати сучасний стан предмета дослідження та виявити певні тенденції розвитку на найближчий час. Обов'язково необхідно звернути увагу на чинні законодавчі акти, які розроблені НБУ та спрямовані на регулювання банківської системи.

Важливою складовою аналітично-дослідницького розділу роботи є аналіз організації вирішення досліджуваних проблем у банках з метою виявлення позитивних аспектів і наявних недоліків. Критеріями такого оцінювання є рівень науково-теоретичного розвитку, методологічна база, позитивний досвід у різних сферах банківського середовища в нашій та зарубіжних країнах.

У процесі виконання аналітично-дослідницького розділу студент повинен використати практичні матеріали, зібрані у процесі підготовки до написання роботи. Важливим під час здійснення аналізу є виконання необхідних розрахунків (у динаміці за 3 – 5 років). Вони повинні бути вірогідними, достатніми та виконуватися відповідно до чинних методик.

Дослідницька складова розділу є обов'язковою. Під час дослідження використовуються методи спостереження, компаративного (порівняльного) аналізу, моделювання, теорії ймовірності, математичної статистики, методи соціальних досліджень (опитування, анкетування) та ін.

Як результати дослідження можуть виступати емпіричні, графічні та інші залежності, проекти нормативних актів, моделі, схеми та структури, фінансово-економічні рішення, розроблені методики тощо.

Результати дослідження необхідно використати в проектному розділі для обґрунтування конкретних пропозицій та рекомендацій.

Студент повинен продемонструвати вміння самостійно проводити наукові дослідження, застосовувати сучасні економіко-математичні та інші методи наукового пізнання, надавати науково-аналітичну характеристику новим явищам, а також використовувати нові знання для конкретних прикладних рішень у галузі банківської справи.

Типовими помилками, що допускаються студентами в аналітичному розділі роботи, є:

проведення аналітичних дій без обґрунтування необхідності їхнього проведення;

відсутність чітких висновків щодо побудованих таблиць, графіків, рисунків;

відсутність структурно-логічного зв'язку між аналітичними діями;

робота присвячена переважно оцінно-аналітичним процедурам, а ключове слово у назві роботи (управління, аналіз, планування тощо) залишились поза увагою автора.

Другий розділ звіту має складатись з **двох підрозділів і включати результати лабораторних робіт 4, 6.**

Третій розділ звіту (проектний) – найбільш важлива частина дослідження. У цьому розділі на базі теоретичного узагальнення та аналізу обраної як предмет дослідження проблеми обґрунтовуються нові підходи до її вирішення, теоретичні, нормативні, методичні та практичні пропозиції.

У третьому розділі розробляються рекомендації з підвищення ефективності здійснення окремих видів банківських операцій та послуг у межах досліджуваної проблеми: активізація розвитку банківської справи в Україні, запобігання фінансовій та платіжній кризі, оптимізація грошового обігу, раціоналізація управління активно-пасивними операціями, розширення напрямів інвестиційної діяльності, лібералізація валютного та фондового ринків, зміцнення фінансової стійкості, підвищення прибутковості банківських операцій, застосування нових видів послуг, використання дієвих методів аналізу й оцінювання банківської діяльності.

Обов'язковою умовою якісного виконання проектного розділу є застосування сучасної комп'ютерної техніки, економіко-математичних методів і моделей, результатів наукових досліджень.

Зміст третього розділу найбільш повно розкриває здатність студента до самостійної роботи, виявляє його вміння використовувати теоретичні знання в конкретних умовах практичної діяльності.

Типовими помилками, що допускаються студентами в проектному розділі роботи, є:

рекомендації присвячені переважно проблемам оптимізації предмета дослідження у загальному плані та не порушуються питання практичного його застосування до банку, що досліджується;

інформація у третьому розділі дублює інформацію першого чи другого розділу;

відсутні чіткі висновки за результатами проведених досліджень: на чому вони ґрунтувались, як відбувались (які резерви поліпшення діяльності підприємства було ідентифіковано у попередніх розділах);

відсутній структурно-логічний зв'язок між аналізом, проведеним у другому розділі, та напрямками пошуку резервів оптимізації, які повинні бути викладені у третьому розділі.

Усі розділи роботи повинні бути пов'язані між собою, тому особливу увагу потрібно звертати на логічні "переходи" від одного розділу до іншого й у середині розділу – від питання до питання.

Другий і третій розділи звіту повинні бути широко проілюстровані відповідними схемами, графіками, таблицями.

Третій розділ можна не розбивати на підрозділи, він повинен включати результати лабораторних робіт 5, 7.

Кожний розділ роботи повинен закінчуватися стислими висновками (1 – 2 абзаци), де студентом зазначається, які питання були розкриті в процесі написання консультаційного проекту.

Висновки звіту (2 – 3 сторінки) виконують роль закінчення, обумовленого логікою проведення дослідження у формі синтезу накопиченої в основній частині наукової інформації. Цей синтез – послідовне, логічне викладення отриманих підсумкових результатів та їх співвідношення із загальною метою та конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у вступі. У висновках стисло узагальнюється виконане дослідження: визначається не тільки його наукова новизна та теоретична значущість, які випливають з кінцевих результатів, а і практична цінність.

Використана література оформлюється в алфавітному порядку, наводяться законодавчі, нормативні акти, літературні джерела з досліджуваної проблеми.

Рекомендована загальна кількість позицій у переліку використаної літератури – не менше шістдесят джерел.

Опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. До переліку джерел не включаються праці, на які немає посилання у тексті роботи та які фактично не були використані.

У переліку літератури **обов'язково повинні бути** посилання на зарубіжну літературу (не менше п'яти джерел), а також переважна кількість

сучасної наукової літератури (статті, монографії), у тому числі науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Необхідно використовувати оновлену інформацію (на кафедрі, сайті кафедри й електронному репозитарії ХНЕУ ім. С. Кузнеця) щодо узагальненого переліку наукових публікацій викладачів кафедри банківської справи (у тому числі у виданнях, які реферуються в міжнародних наукометричних базах) за відповідною тематикою.

До додатків доцільно включати: допоміжний матеріал; використані у роботі дані про діяльність об'єкта дослідження за останні 3 – 5 років; проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції і методики, опис алгоритмів і програм розв'язання задач на ПЕОМ, які розроблені в процесі виконання роботи; ілюстрації допоміжного характеру.

Окремим додатком виносяться "Публікації за темою звіту, де студент має надати наукову статтю або тези. Обов'язково в тексті звіту повинні міститись посилання на додатки. Додатки не входять у загальний обсяг звіту.

Звіт з науково-дослідної практики – це форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами практичних знань, умінь і навичок, що були здобуті в процесі проходження науково-дослідної практики.

Оцінка за результати проходження та захисту практики проводиться за 100-бальною та Національною шкалою. Загальна кількість балів складається з оцінок: викладача, який проводив лабораторні заняття; керівника від кафедри; презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту; відповіді на запитання.

Система оцінювання сформованих компетентностей з науково-дослідної практики у студентів враховує види занять, які згідно з програмою передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають **оцінювання результатів науково-дослідної практики**, що здійснюється протягом науково-дослідної практики під час проведення лекційних, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів з урахуванням захисту звіту з науково-дослідної практики.

Підсумкова кількість балів з науково-дослідної практики (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результати успішності

студента під час захисту лабораторних робіт, включаючи захист звіту. Бали, отримані під час лабораторних занять, додаються до балів за звіт.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина та міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички та прийоми виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку.

Завдання студента під час захисту – показати розуміння конкретного питання, добре володіння матеріалом. Для цього доцільно підготувати усний виступ на 5 – 7 хвилин. У ньому треба обґрунтувати вибір теми, визначити завдання та шляхи їх вирішення, зробити самостійні висновки щодо проблеми. Треба визначити, які недоліки були зазначені керівником та як вони усунені, з якими зауваженнями студент не згоден і чому.

Оцінка за звіт залежить від: якості його виконання, наукового рівня, ступеня самостійності, мови та логіки викладення, виступу студента на захисті, відповіді на запитання за темою.

Захист і оцінка звіту – це підбиття підсумків самостійної роботи студента. Студент отримує необхідну орієнтацію для організації своєї самостійної роботи в майбутньому, оцінює свої можливості, враховує недоліки, визначає ті моменти, на які слід звернути свою увагу під час подальшого навчання.

Оцінка виконаних робіт здійснюється на підставі об'єктивних критеріїв за 100-бальною шкалою, а саме:

ступінь самостійності виконання та оригінальність матеріалів роботи (1 – 20 балів);

глибина практичного аналізу проблеми та застосування сучасних методів дослідження; використання комп'ютерної техніки, інформаційних технологій (1 – 20 балів);

науково-практичний рівень результатів (1 – 30 балів);

якість викладення змісту консультаційного проекту (1 – 10 балів);

стиль викладення роботи, мовна грамотність, якість графічного матеріалу, відповіді на поставлені запитання, комунікативні здібності студента (1 – 20 балів).

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів з науково-дослідної практики наведена у табл. Ф.1 додатка Ф.

5.5. Переддипломна практика

Мета переддипломної практики для студентів першого та другого рівня вищої освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" полягає у: формуванні компетентностей; поглибленні фахових навичок, уміння генерувати та приймати рішення в процесі здійснення банківської діяльності; закріпленні фундаментальних положень спеціальних професійно-орієнтованих дисциплін професійної підготовки студентів першого рівня вищої освіти та вибірково-базових дисциплін підготовки студентів другого рівня вищої освіти.

Особливостями переддипломної практики є необхідність урахування специфіки організації та діяльності фінансово-кредитної установи, де студент проходить практику, контекст обраної теми бакалаврської чи магістерської дипломної роботи.

Під час проходження переддипломної практики студенти **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** повинні вирішувати такі **завдання**: систематизувати, розширити, удосконалити знання, отримані в результаті прослуховування курсів загальнотеоретичної, загальноекономічної та спеціальної підготовки; відобразити структуру й ознайомитися з організацією управління банківської установи; вивчити особливості документообігу в банківських установах (приймання, перевірка, оформлення первинних, зведених, консолідованих документів банку та його підрозділів); визначити специфіку оброблення первинних і зведених документів із фінансового обліку та звітності з урахуванням автоматизованості робочого місця співробітника банківської установи або його підрозділу та впровадження інноваційних технологій; оволодіти навичками складання та використання фінансової звітності для аналізу банківської діяльності; визначити особливості організації внутрішньобанківського обліку застосування облікової інформації як основи для прийняття управлінських рішень; набути практичних навичок у сфері фінансового обліку, аналізу та фінансового менеджменту у банках; сформувати інформаційну базу для розкриття теми дипломної роботи.

У процесі проходження переддипломної практики студенти **другого (магістерського) рівня вищої освіти** повинні розв'язувати такі **завдання**: систематизувати, поглибити, закріпити знання з базово-вибіркових предметів спеціальної теоретичної підготовки; охарактеризувати структуру й організацію управління банківської установи; закріпити здобуті

на попередніх етапах навички прийому, перевірки, оформлення первинних і зведених фінансових документів; розкрити особливості складання і ведення фінансової звітності та її використання для надання користувачам чіткої, достовірної, неупередженої інформації про фінансовий стан, рух грошових коштів материнського банку учасників консолідованої групи як єдиної економічної одиниці; удосконалити практичні навички у сфері фінансового обліку, аналізу та фінансового менеджменту у материнських банках і у банках які є учасниками консолідованої групи; дослідити особливості загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності банківських установ.

Для студентів четвертого курсу першого рівня вищої освіти програма переддипломної практики базується на змістовному наповненні загальноекономічних дисциплін згідно з навчальним планом дисциплін професійного спрямування ("Банківська система", "Інформаційні системи та технології в банківській сфері", "Фінансовий облік у банках", "Аналіз банківської діяльності", "Інвестиційний аналіз та інвестиційне кредитування").

Для студентів другого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти програму переддипломної практики сформовано на базі теоретичних положень базових ("Кредитний менеджмент", "Фінансовий менеджмент", "Ринок фінансових послуг") і вибіркових професійних дисциплін відповідно до магістерських програм ("Аналітика банківських процесів", "Банківський менеджмент") підготовки студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

Згідно з навчальним планом підготовки студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого рівня вищої освіти передбачається переддипломна практика тривалістю 9 тижнів, для другого рівня вищої освіти – 8 тижнів.

Переддипломна практика повинна сприяти подальшому формуванню та удосконаленню необхідних практичних професійних навичок щодо проведення банківських операцій, здійснення внутрішнього та зовнішнього аудиту банківських установ, який ґрунтується на вмінні складання аналізу фінансової звітності банківських установ.

Головна мета переддипломної практики студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти полягає у формуванні професійних навичок, умінні приймати професійні рішення на відповідних часткових етапах бізнес-процесу під час виконання різних обов'язків за професійним спрямуванням у функціональних банківських установах.

Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти **головною метою** цього виду практики є удосконалення наявних і набуття нових професійних навичок, які посилюють спроможність генерувати та приймати професійні рішення інноваційного характеру з метою оптимізації діяльності банку та максимізації його прибутку.

Переддипломна практика студентів першого рівня вищої освіти повинна забезпечити достатній обсяг професійних релевантних навичок з отриманими теоретичними знаннями щодо специфіки діяльності банківської установи та особливостей проведення банківських операцій, необхідних для підготовки, написання і захисту **дипломної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**.

Переддипломна практика студентів другого рівня вищої освіти повинна примножити набуті професійні навички, доповнити сформовані у результаті прослуховування курсів навчальних дисциплін магістерських програм і проходження дисциплінарних і комплексного міжпредметного тренінгів компетентності, що створять підґрунтя для підготовки, написання та захисту **дипломної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти** з елементами інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Далі наведено перелік тем переддипломної практики для студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

Перелік тем переддипломної практики студентів першого (бакалаврського) рівня

Тема 1. Організація обліково-операційної та аналітичної роботи в установах банку.

Необхідно ознайомитися зі структурою обліково-операційного й аналітичного відділу, правами та посадовими обов'язками працівників; розглянути графік документообігу та режими обслуговування клієнтів; вивчити порядок організації внутрішньобанківського контролю; первинну документацію, яка використовується в банку для оформлення операцій; основні форми синтетичного й аналітичного обліку; систему автоматизації обліково-операційної роботи.

Тема 2. Облік розрахунково-касових операцій банку.

Необхідно ознайомитися з видами касових операцій банку, з організацією касової роботи. Вивчити прибуткові та видаткові касові документи. Визначити характеристику грошових коштів та їх місце в балансі банку. Навести облік прибуткових і видаткових касових операцій банку.

Тема 3. Облік і аналіз депозитних операцій банку.

Вивчення правил: складання бухгалтерських проведення прийому коштів на депозитні рахунки; обліку нарахування відсотків, погашення депозиту; дослідження дієвої практики аналізу структури та динаміки депозитних операцій.

Тема 4. Облік і аналіз кредитних операцій банку.

Дослідження системи: обліку операцій з видачі кредиту, нарахування та сплати відсотків, переведення заборгованості на рахунки сумнівної, погашення кредиту, формування резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; обліку факторингових, лізингових операцій, операцій з врахування векселів, операцій РЕПО. Вивчення: практики аналізу кредитного портфеля банку за різними ознаками, оцінки показників кредитної активності та ефективності кредитної політики банку.

Тема 5. Облік і аналіз операцій з цінними паперами.

Вивчення правил віднесення цінних паперів у відповідний портфель за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком і цінні папери з невизначеним прибутком. Дослідження системи: обліку вкладень банку в акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком для їхнього подальшого продажу; операцій коригування балансової вартості портфеля акцій на продаж і створення спеціального резерву під знецінення цінних паперів; цінних паперів у портфелі банку до погашення; вкладень банку в боргові цінні папери; амортизації дисконту (премії) за борговими цінними паперами. Розгляд правил аналізу операцій з цінними паперами.

Тема 6. Облік і аналіз валютних операцій банку.

Вивчення рахунків для запису валютної позиції; практики обліку обмінних операцій; операцій в іноземній валюті, що виконуються за дорученням клієнтів банку; власних операцій банку в іноземній валюті. Дослідження системи аналізу валютних операцій банку.

Тема 7. Складання фінансової звітності банку та її аналіз.

Вивчення складу основних форм фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал. Дослідження системи: аналізу балансу та звіту про фінансові результати; аналізу коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, капітальної стійкості, стабільності пасивів, прибутковості, банківських ризиків.

Перелік тем переддипломної практики студентів другого (магістерського) рівня

Тема 1. Збирання матеріалу.

Формування ксерокопій первинних документів.

Тема 2. Загальна характеристика банківської установи.

2.1. Стисла історична довідка та загальна характеристика діяльності банку.

2.2. Організаційна структура та система управління банком.

2.3. Склад клієнтури та види послуг, які надаються.

Тема 3. Система обліку основних банківських операцій, що діє на об'єкті дослідження.

3.1. Загальна характеристика обліково-операційної роботи, її організація (структура обліково-операційного відділу, посадові обов'язки працівників; права й обов'язки головного бухгалтера).

Необхідно: ознайомитися зі структурою обліково-операційного й аналітичного відділу, правами та посадовими обов'язками працівників; розглянути графік документообігу та режими обслуговування клієнтів; вивчити порядок організації внутрішньобанківського контролю; первинну документацію, яка використовується в банку для оформлення операцій.

3.2. Облік розрахунково-касових операцій банку (порядок оформлення документів; основні бухгалтерські проведення).

Вивчення правил: реєстрації касових операцій у книзі прийнятих і виданих цінностей; складання довідки касира видаткової та прибуткової каси відносно до руху готівки; проведення касових операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Дослідження системи: контролю за веденням касових операцій і зберіганням цінностей; системи оформлення, обліку та контролю безготівкових розрахунків з застосуванням діючих форм.

3.3. Облік депозитних операцій банку.

Вивчення правил: складання бухгалтерських проведеннь прийому коштів на депозитні рахунки, обліку нарахування відсотків, погашення депозиту; дослідження дієвої практики аналізу структури та динаміки депозитних операцій.

3.4. Облік кредитних операцій банку (основні бухгалтерські проведення з надання, погашення кредиту, нарахування та сплати відсотків у розрізі видів кредитування, що проводяться на об'єкті дослідження).

Дослідження системи: обліку операцій з видачі кредиту, нарахування та сплати відсотків, переведення заборгованості на рахунки сумнівної, погашення кредиту, формування резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; обліку факторингових, лізингових операцій, операцій з урахування векселів, операцій РЕПО. Вивчення практики: аналізу кредитного портфеля банку за різними ознаками, оцінки показників кредитної активності та ефективності кредитної політики банку.

3.5. Облік операцій з іноземною валютою.

Вивчення: рахунків для запису валютної позиції; практики обліку обмінних операцій; операцій іноземній валюті, що виконуються за дорученням клієнтів банку; власних операцій банку в іноземній валюті. Дослідження системи аналізу валютних операцій банку.

3.6. Облік операцій з цінними паперами (власного боргу, в портфелі банку на продаж та інвестиції, вкладень в асоційовані та дочірні компанії).

Вивчення правил віднесення цінних паперів у відповідний портфель за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком та цінні папери з невизначеним прибутком. Дослідження системи: обліку вкладень банку в акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком для їхнього подальшого продажу; операцій коригування балансової вартості портфеля акцій на продаж і створення спеціального резерву під знецінення цінних паперів; цінних паперів в портфелі банку до погашення; вкладень банку у боргові цінні папери; амортизації дисконту (премії) за борговими цінними паперами. Розгляд правил аналізу операцій з цінними паперами.

3.7. Облік фінансових результатів діяльності банку.

Вивчення складу основних форм фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний

капітал. Дослідження системи: аналізу балансу та звіту про фінансові результати; аналізу коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, капітальної стійкості, стабільності пасивів, прибутковості, банківських ризиків.

3.8. Внутрішній аудит основних банківських операцій.

Тема 4. Економічний аналіз діяльності об'єкта дослідження.

4.1. Аналіз активних операцій банку.

Аналіз складу, структури та динаміки активів (за п'ять звітних періодів); аналіз ліквідності та ризикованості активів, їхньої прибутковості; аналіз кредитного й інвестиційного портфеля.

4.2. Аналіз пасивних операцій банку.

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу і зобов'язань та їхнього співвідношення (за п'ять звітних періодів); аналіз достатності капіталу, його прибутковості; аналіз формування депозитної бази.

4.3. Аналіз фінансових результатів діяльності банку.

Аналіз структури доходів і витрат банку, їх динаміка (за п'ять звітних періодів); аналіз відсоткових доходів і витрат; аналіз формування банківського прибутку; показники прибутковості.

4.4. Аналіз фінансової стійкості банку.

Показники ліквідності, капітальної стійкості, кредитної та валютної стійкості у динаміці (за п'ять звітних періодів); аналіз банківських ризиків.

Тема 5. Наявна система управління банківськими операціями об'єкта дослідження.

5.1. Планування банківської діяльності.

Види, механізм, бізнес-план, бюджет.

5.2. Методи управління капіталом банку.

5.3. Методи управління залученими коштами банку.

5.4. Методи управління кредитним портфелем банку.

Управління дохідністю кредитного портфеля, кредитним ризиком і проблемними кредитами.

5.5. Методи управління портфелем цінних паперів.

5.6. Методи управління ліквідністю.

5.7. Методи управління валютними операціями.

5.8. Стратегічне управління активами та пасивами банку.

Релевантність результатів практичного проходження переддипломної практики і їхнього теоретичного вираження подана структурою звіту (табл. 5.1).

Структура звіту з переддипломної практики студентів першого та другого рівнів вищої освіти

Складові звіту з практики для студентів першого (бакалаврського) рівня	Складові звіту з практики для студентів другого (магістерського) рівня
Титульний аркуш	
Вступ	
1. Організація обліково-операційної роботи в установах банку	1. Збирання матеріалу для виконання індивідуальних завдань з дисциплін, які викладаються
2. Облік розрахунково-касових операцій банку	2. Загальна характеристика банківської установи
3. Облік і аналіз депозитних операцій банку	3. Система обліку основних банківських операцій на об'єкті дослідження (розділ 3 повинен містити разом із бухгалтерськими проведеннями конкретні приклади обліку операцій об'єкта дослідження)
4. Облік і аналіз кредитних операцій банку	4. Економічний аналіз діяльності об'єкта дослідження
5. Облік і аналіз операцій з цінними паперами	5. Існуюча система управління банківськими операціями об'єкта дослідження (розділ 5 повинен включати викладення методів управління, що застосовуються на об'єкті дослідження, з конкретними прикладами)
6. Облік і аналіз валютних операцій банку	–
7. Складання фінансової звітності банку та її аналіз	–
Висновки	
Література	
Додатки	

На основі зібраного фактичного матеріалу, отриманих знань і набутих навичок студент складає звіт про проходження практики відповідно до індивідуального плану, затверджених програм підготовки студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. Підготовка до складання звіту ґрунтується на зібраних, оброблених і систематизованих фактичних даних, отриманих у результаті проходження переддипломної практики. Звіт з переддипломної практики повинен відображати узагальнення здобутого студентом досвіду практичної

роботи та спроможності до самостійного вирішення поставлених завдань і виконання робіт.

У звіті з переддипломної практики розкривається зміст кожної з тем індивідуального плану практики. Компонентами звіту з практики повинні бути: викладені методики та пояснення до них; описання особливостей збирання, оброблення, систематизації фінансово-економічної інформації в банках в умовах банкоцентричності економіки країни; взаємозв'язок поданих матеріалів з документами первинного та зведеного обліку, з нормативно-правовими та нормативно-інструктивними актами; описання системи документування фінансових операцій, оброблення документів і групування отриманої інформації; сформовані та заповнені первинні, зведені документи, договори, відомості, таблиці.

Структура звіту: титульний аркуш (додатки X, Ц); зміст; вступ; основні розділи програми практики; висновки; література; додатки.

Додатки повинні містити заповнені первинні, зведені та інші документи, фінансові звіти, на які зроблені посилання в основній частині звіту. У додатки можуть бути винесені ілюстрації і таблиці, матеріали, що через великий обсяг, специфіку форми відображення не можуть бути внесені в основну частину звіту.

Студент повинен пам'ятати про необхідність створення **копій первинної документації**, зібраної під час проходження переддипломної практики, необхідних для подальшої роботи над виконанням дипломної роботи.

Обсяг звіту – 50 – 80 сторінок тексту, оформленого відповідно до вимог ДСТУ (див. розділ 6).

Звіт повинен бути перевірений і підписаний керівником практики від бази практики та завірений печаткою установи. Звіт, разом з заповненим щоденником практики у **тижневий термін** після повернення з практики, подається студентом на рецензування керівнику практики від кафедри банківської справи. Керівник практики від кафедри банківської справи надає висновок щодо роботи студента шляхом внесення оцінки у щоденник, що завірено підписом керівника практики та печаткою університету.

На останньому етапі відбувається захист звіту про практику в строки, визначені деканом факультету. Під час захисту звіту студент має продемонструвати набуті компетенції, отримані знання та вміння, а також довести доцільність і обґрунтованість своїх висновків і рекомендацій щодо посилення конкурентних переваг обраної банківської установи (база практики) на ринку фінансових і банківських послуг.

За результатами захисту студенту виставляється оцінка. Оцінювання за результатами проходження і захисту практики проводиться за 100-бальною та Національною шкалою відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця. **Загальна кількість балів** складається з оцінок: керівника від бази практики; керівника від кафедри; презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту; відповіді на запитання.

6. Вимоги до оформлення звітів практик

Роботи виконуються державною мовою України. Виклад змісту роботи повинен бути літературним, чітким і ясним.

Стиль написання роботи має бути науковим. Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Важливим засобом вираження логічних сполучень є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже), заперечення (проте, але, тоді як, тим не менше), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього), перехід від однієї думки до іншої (звернімося до..., розглянемо..., зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на...); результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, усе сказане дає змогу зробити висновок; підсумовуючи, слід сказати...).

Звіт з практики слід виконувати тільки за допомогою комп'ютера. Шрифт – **Times New Roman (розмір шрифту 14)**. Інтервал шрифту для написання звіту – **1,5**.

Текст роботи необхідно розміщувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Заголовки структурних частин роботи ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, ЛІТЕРАТУРА, ДОДАТКИ пишуть великими літерами симетрично до тексту (не дозволяється їх підкреслювати, робити переноси). Заголовки підрозділів пишуть маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Абзаци починають з відступу, що дорівнює **1,25 см**. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Кожний **розділ** роботи треба починати з нової сторінки. На попередній сторінці повинно бути не менше **10 рядків** тексту.

Відстань між заголовком розділу та заголовком підрозділу повинна дорівнювати **2 – 3 рядкам** (приблизно 30 мм), між заголовком підрозділу та наступним текстом відстань повинна дорівнювати **1 – 2 рядкам** (приблизно 20 мм), між заголовком підрозділу й останнім рядком попереднього тексту (у разі, коли закінчення одного та початок наступного підрозділу розміщуються на одній сторінці) – **2 рядкам**. Після заголовка підрозділу та відповідного відступу на сторінці повинно бути розміщено не менше трьох рядків тексту.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не проставляють. Другою сторінкою звіту є ЗМІСТ роботи. На цій сторінці також номер не проставляють. Наступними сторінками є сторінки вступу. На першій сторінці номер не ставиться. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці, залишаючи праве поле 10 мм.

Нумерація розділів у роботі повинна бути наскрізною арабськими цифрами **від центру сторінки**. Після номера розділу ставлять крапку та пишуть назву розділу **ЗАГОЛОВНИМИ** літерами, наприклад:

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ БАНКУ

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: 1.2. (другий підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку пишуть заголовок підрозділу з абзацного відступу, наприклад:

1.2. Депозитні та недепозитні операції банків з формування ресурсної бази

Ілюстрації (схеми, графіки) та таблиці необхідно подавати в магістерській роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або

на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в магістерській роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: Таблиця 1.2 (таблиця друга першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

У разі переносу частини таблиці на інший аркуш (сторінку), слово "Таблиця" і її номер указують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова "Продовження табл." (якщо це друга чи наступна частина) або "Закінчення табл." (якщо таблиця займає більше двох сторінок) і вказують номер таблиці, наприклад: Продовження табл. 1.2, Закінчення табл. 1.2.

Формули в роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту та таблиць, в яких указують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1.

2.

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова "Примітка" ставлять крапку.

Ілюстрації повинні мати змістовну назву, яку розміщують після номера ілюстрації. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст).

Відстань між останнім рядком попереднього тексту й ілюстрацією (**з числовими значеннями даних**), між ілюстрацією і її назвою, між назвою ілюстрації та пояснювальними даними до неї, між назвою ілюстрації (або пояснювальними даними) та наступним текстом повинна дорівнювати 1 рядку. Підпис ілюстрації здійснюється з абзацного відступу. Ілюстрації розміщують (без рамки-контура по периметру) після посилання на них у тексті, наприклад: "...ПАТ "Банк Харків" постійно розширює свою діяльність, про що свідчить динаміка активів, зобов'язань та капіталу (рис. 1.5)".

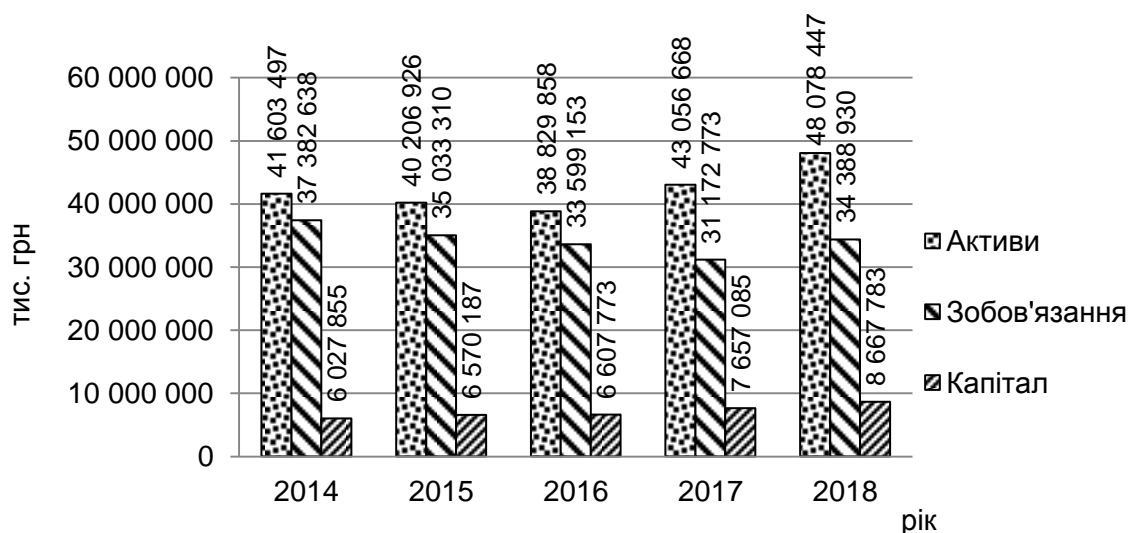

Рис. 10.1. Динаміка основних показників діяльності ПАТ "Банк Харків" за 2014 – 2018 рр.

Далі необхідно зробити висновки відносно динаміки показників, наведених на рис. 10.1. Не можна починати або закінчувати розділ (підрозділ) ілюстрацією без тексту на сторінці.

Таблиці. Цифровий матеріал треба оформляти у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Назву таблиці та слово "Таблиця" починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Форма побудови таблиці:

Таблиця (номер)

Назва таблиці

Головка								Заголовки граф Підзаголовки граф
Рядки								
	Боковик (заголовки рядків)		Графи (колонки)					

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. У разі перенесення таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною, всі графи частини першої нумерують арабськими цифрами. На другому аркуші після слів "Продовження табл. (номер)" повторюють нумерацію граф таблиці. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини та розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Відстань між словом "Таблиця" і останнім рядком попереднього тексту повинна дорівнювати 1 рядку. Назву таблиці пишуть на наступному рядку. Відстань між назвою та головкою таблиці, а також між таблицею і наступним текстом повинна дорівнювати 1 рядку. Після головки таблиці на сторінці має бути розміщено не менше двох рядків таблиці.

Розглянемо конкретний приклад побудови таблиці. Перш за все у тексті робиться посилання на таблицю. Наприклад:

Динаміка розрахованих коефіцієнтів наведена в табл. 6.1.

**Динаміка показників, що характеризують стан зобов'язань
і капіталу ПАТ "Банк Харків"**

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Норматив адекватності регулятивного капіталу, %	10,28	11,93	11,75
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів	0,115	0,108	0,106
Норматив адекватності основного капіталу, %	6,53	7,06	6,95
Захищеність власного капіталу	2,10	2,51	3,51
Рентабельність власного капіталу, %	20,93	15,39	28,47
Мультиплікатор капіталу	9,71	10,27	10,43
Рівень поточних рахунків у пасивах, %	32,09	26,48	24,07
Співвідношення зобов'язань і капіталу	8,71	9,27	9,43
Коефіцієнт рівня капіталу в пасивах, %	10,30	9,74	9,59
Коефіцієнт співвідношення кредитів і депозитів	0,84	1,03	1,00

Примітка. Для компактного подання даних великих таблиць в основному тексті дозволяється формувати їх матеріал **кеглем 12 з інтервалом 1,0** або виносити їх у окремі додатки.

Формули. У роботах формули розміщують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Перед і після кожної формули повинно залишатися не менше одного вільного рядка. Номер формули вказують на рівні формули в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки. Наприклад:

"На наступному етапі визначається коефіцієнт конкордації W :

$$W = \frac{12}{m^2(n^3 - n) - m \sum_{j=1}^m T_j} \sum_{j=1}^n d_j^2, \quad (10.1)$$

де T – показник рівних оцінок;

m – кількість експертів;

n – напрям дослідження.

Коефіцієнт конкордації може приймати значення в межах від 0 до 1 і визначається для кожного питання окремо. За повної погодженості думок експертів, $W = 1$ ".

Перелік, за необхідності, може бути наведений в межах пунктів чи підпунктів. Перед переліком ставиться двокрапка. Перед кожною позицією переліку потрібно ставити або арабські цифри, або малі букви української абетки, або виділяти кожен пункт переліку абзацом. Наприклад:

"Запропонована система показників відповідає таким вимогам:
придатність для економіко-статистичного та математичного аналізу;
аналітичність, тобто здатність пояснювати причини явищ, відображуваних аналізованими показниками;
коректність, тобто забезпечення потрібної для практичних цілей вірогідності досліджуваного об'єкта;
прогностичність і динамічність, тобто придатність для відображення зміни процесу або явища в часі;
однозначність, тобто в інтерпретації може допускатися тільки одне тлумачення".

Посилання. У процесі написання роботи необхідно давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати інших авторів, які наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи та перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: "Широкого поширення для проведення міжбанківського аналізу набули рейтингові методики [92; 129; 130; 190]".

У теоретичному розділі в посиланнях на літературні джерела повинні бути номери сторінок: [18, с. 28; 84, с.104–106].

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: "Як показано на рис. 1.2 ...". Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: "... у формулі (2.1)". На всі таблиці роботи повинні бути посилання

в тексті; слово "таблиця" у тексті пишуть скорочено, наприклад: "... у табл. 1.2". У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад: "див. табл. 1.2".

Список використаних джерел (розділ ЛІТЕРАТУРА)

Джерела треба розміщувати у такому порядку:

Конституція України;

кодекси;

закони України;

укази Президента;

постанови Верховної Ради України;

постанови Кабінету Міністрів України;

інструкції та нормативні акти, видані міністерствами та іншими державними установами;

наукова, навчально-методична та спеціальна література (у тому числі газетні та журнальні статті), видана українською та російською мовами в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;

державні стандарти, ДБН;

література, видана іноземними мовами;

ресурси мережі Інтернет.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту. Приклади оформлення списку використаних джерел подано в додатку Ш.

Примітка. У процесі виконання роботи обов'язковим є опрацювання статей науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця, зокрема публікацій в наукових журналах і збірниках наукових праць: "Економіка розвитку", "Управління розвитком", "Бізнес Інформ", "Проблеми економіки".

Додатки. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Перед додатками на чистому аркуші в центрі посередині великими літерами пишуть слово ДОДАТКИ, на якому ставлять номер сторінки (його проставляють у ЗМІСТІ); подальші додатки не нумерують.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. У правому верхньому куті над заголовком додатка малими літерами з першої великої пишеться слово "Додаток ..." і велика літера, що позначає додаток. Заголовок додатка пишеться нижче слова "Додаток" малими літерами з першої великої симетрично до тексту.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер **Г, Ґ, Є, З, Ї, І, Й, О, Ч, Ъ**; наприклад: Додаток А, Додаток Б та ін. Один додаток позначається як Додаток А.

Якщо додаток не вміщується на одній сторінці, його можна перенести на наступні. Для цього на другій сторінці у правому верхньому куті пишеться "Продовження додатка ...", а якщо додаток займає більше, ніж три сторінки, на останній пишеться "Закінчення додатка ...".

Якщо в роботі як додатки використовуються оригінали документів або їх копії, а місця для слова "Додаток" і його назви немає, то перед додатком можна розміщувати чисту сторінку, на якій посередині пишуть номер і назву додатка.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Робота має бути акуратно переплетена та підписана як самим студентом, так і керівником роботи від кафедри банківської справи, консультантами та завідувачем кафедри банківської справи.

Об'єктивне оцінювання підготовлених до захисту робіт проводиться на основі результатів їх перевірки у системі "**Антиплагіат**". Для цього у встановлений строк студент має надати науковому керівнику CD-диск з належним чином сформованим та оформленим варіантом роботи.

Результати перевірки роботи на плагіат використовуються у рецензії керівника про можливість допуску роботи до захисту та визначенні оцінки за звіт.

7. Методи контролю

Звіт з практики – це форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами практичних знань, умінь і навичок, які були здобуті в процесі проходження науково-дослідної практики.

Оцінка за результати проходження та захисту практики проводиться за 100-бальною та Національною шкалою. Загальна кількість балів складається з оцінок: викладача, який проводив лабораторні заняття; керівника від кафедри; презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту, відповіді на запитання.

Система оцінювання сформованих компетентностей з науково-дослідної практики у студентів враховує види занять, які згідно з програмою передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

оцінювання результатів практики, що здійснюється протягом практики під час проведення лекційних, лабораторних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів з урахуванням захисту звіту з практики;

критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина та міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички та прийоми виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку.

Завдання студента під час захисту – показати розуміння конкретного питання, добре володіння матеріалом. Для цього доцільно підготувати усний виступ на 5 – 7 хвилин. У ньому треба обґрунтувати вибір теми, визначити завдання та шляхи їх вирішення, зробити самостійні висновки щодо проблеми. Треба визначити, які недоліки були зазначені керівником та як вони усунені, з якими зауваженнями студент не згоден і чому.

Оцінка за звіт залежить від: якості його виконання, наукового рівня, ступеня самостійності, мови та логіки викладення, виступу студента на захисті, відповіді на запитання за темою.

Захист і оцінка звіту – це підбиття підсумків самостійної роботи студента. Студент отримує необхідну орієнтацію для організації своєї самостійної роботи в майбутньому, оцінює свої можливості, враховує недоліки, визначає ті моменти, на які слід звернути свою увагу під час подальшого навчання.

Оцінка виконаних робіт здійснюється на підставі об'єктивних критеріїв за 100-бальною шкалою, а саме:

ступінь самостійності виконання та оригінальність матеріалів роботи (1 – 20 балів);

глибина практичного аналізу проблеми та застосування сучасних методів дослідження, використання комп'ютерної техніки, інформаційних технологій (1 – 20 балів);

науково-практичний рівень результатів (1 – 30 балів);
 якість викладення змісту консультаційного проекту (1 – 10 балів);
 стиль викладення роботи, мовна грамотність, якість графічного матеріалу, відповіді на поставлені запитання, комунікативні здібності студента (1 – 20 балів).

Підсумкова оцінка з науково-дослідної практики визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за Національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / за ред. У. Я. Грудзевич ; Національний банк України. – Київ : УБС НБУ, 2007. – 222 с.

2. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; [за ред. А. М. Герасимовича]. – Київ : КНЕУ, 2004. – 599 с.

3. Антошкіна Л. І. Методологія наукових досліджень : підручник / Л. І. Антошкіна, Д. М. Стеченко. – Київ : Знання. 2015. – 311 с.

4. Бірта О. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / О. Г. Бірта. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 142 с.

5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб. / за ред. А. А. Мазаракі. – [2-ге вид., допов.]. – Київ : КНТЕУ, 2011. – 296 с.

6. Колодізев О. М. Кредитний менеджмент : навч. посіб. для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / О. М. Колодізев, О. В. Хмеленко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 164 с.

7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2009. – 206 с.

8. Лебідь О. В. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посіб. для студентів спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" / О. В. Лебідь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 200 с.

9. Петров А. Ю. Комплексный анализ финансовой деятельности банка / А. Ю. Петров, В. И. Петрова. – Москва : Финансы и статистика, 2007. – 559 с.

10. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : учеб. пособ. / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашкова. – [2-е изд.]. – Харьков : ИД "ИНЖЕК", 2008. – 280 с.

11. Спьяк Г. І. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / Г. І. Спьяк, Т. І. Фаріон. – Київ : Атіка, 2004. – 328 с.

12. Холодна Ю. С. Банківська система : навч. посіб. / Ю. С. Холодна, О. М. Рац. – Харків : ХНЕУ, 2013. – 316 с.

13. Чмутова І. М. Фінансовий облік у банках : навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" / І. М. Чмутова, К. М. Азізова, О. В. Лебідь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 360 с.

14. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / З. І. Щибиволок. – Київ : Знання, 2006. – 311 с.

8.2. Додаткова

15. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень : навч. посіб. / А. В. Демківський, П. І. Безус. – Київ : Академія муніципального управління, 2012. – 276 с.

16. Джурик Н. Р. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / Н. Р. Джурик, І. М. Мельник. – Львів : Вид. Львівської комерційної академії, 2010. – 169 с.

17. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посіб. / О. В. Клименюк. – Київ : Міленіум, 2005. – 186 с.

18. Маригодов В. К. Теория и практика научных исследований : монография / В. К. Маригодов, Г. А. Тихонов. – Севастополь : Рибэст, 2009. – 247 с.

19. Методологія та організація наукових досліджень (в екології) : підручник / [М. О. Клименко, В. Г. Петрук, В. Б. Мокин та ін.]. – Херсон : Олдіплюс, 2012. – 474 с.

20. Нащекина О. Н. Методология научных исследований : учеб. пособ. / О. Н. Нащекина, И. В. Тимошенко. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2011. – 304 с.

8.3. Інформаційні ресурси мережі Інтернет

21. Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України, затверджена постановою Правління НБУ 22.06.2015 р. № 400 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

22. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України 27.12.2007 р. № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

23. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затверджена постановою Правління НБУ від 17.11.2004 р. № 555 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

24. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затверджена постановою Правління НБУ від 20.10.2004 р. № 495 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

25. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. за № 368 : документ z0841-01, редакція від 13.02.2008, чинний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

26. Кислий В. М. Методологія та організація наукових досліджень : конспект лекцій для студ. спец. 8.050201 "Менеджмент організацій" усіх форм навчання / В. М. Кислий. – Суми : СумДУ, 2009. – 111 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/2601>.

27. Методологія соціально-економічного пізнання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubooks.com.ua/books/00026/inx4.php>.

28. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/nbu.gov.ua>.

29. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/nplu.kiev.ua>.

30. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів та ад'юнктів [Електронний ресурс] / за ред. А. Є. Конверського. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с. – Режим доступу : <http://padaread.com/?book=84978&pg=2>.

31. План рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджений постановою Правління НБУ від 17.06.2004 р. № 280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

32. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посіб. [Електронний ресурс] / В. В. Сергієнко. – Кременчук : Кременчуцький національний ун-т ім. М. Остроградського, 2011. – 103 с. – Режим доступу : <http://ukrdoc.com.ua/text/58286/index-1.html>.

33. Український інститут науково-технічної та економічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www/uinpei.kiev.ua>.

Додатки

Додаток А

Приклад оформлення титульного аркушу звіту з ознайомлювальної практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра банківської справи

З В І Т

З О З Н А Й О М Л Ю В А Л Ь Н О Ї П Р А К Т И К И

напрямок підготовки "Фінанси і кредит"

(спеціалізація "Банківська справа")

Керівник роботи,

к.е.н., доцент

І. М. Чмутова

Виконавець,

студент 4 курсу

навчальної групи 6.02.25.15.01

Р. Л. Князєв

Харків, 2019

Приклад оформлення змісту звіту з ознайомлювальної практики

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Склад та структура банків України	5
2. Органи управління банком, їх функції	20
3. Організаційна структура банку та основні функціональні підрозділи	32
4. Форми банківської фінансової звітності.....	56
5. Формування професійних та особистісних компетенцій майбутнього банківського працівника	65
ВИСНОВКИ.....	72
ЛІТЕРАТУРА	74
ДОДАТКИ.....	79

Творчій підхід із визначенням сутності професійних та особистісних компетенцій, їх видів і способів їх формування

З точки зору психологів, людина компетентна, якщо вона має ефективну поведінку.

Йдеться також про мотиваційний аспект компетентності. Навіть **модель поведінки** названа *моделлю компетентної та мотивованої поведінки*.

Терміном "компоненти компетентності" ми називаємо ті характеристики та здібності людей, які дозволяють їм досягати значущих для них цілей [1, с. 280]. Можна зробити висновок, що компетентність включає в себе не тільки інтелект і здібності, а й внутрішню мотивацію.

Таким чином, психологічна теорія компетентності спрямована на обґрунтування ефективної поведінки людини, а особливо на саморегуляційний аспект цієї поведінки з метою досягнення значущих цілей.

Ця теза дуже важлива для розуміння того факту, що за результатами тестування на компетентність вітчизняних фахівців за європейськими методиками низькі оцінки отримують професійно підготовлені, інтелектуально розвинуті та здібні фахівці, оскільки вони мають низький рівень внутрішньої мотивації. Це може бути обумовлено тим, що їхні внутрішні цілі не збігаються з цілями організації, або збігаються, але не вважаються ними досяжними у конкретних обставинах.

Для того щоб краще сприймати сенс психологічної теорії компетентності, наведемо перелік видів компетентності, які зустрічаються у працях психологів, за Дж. Равеном [1, С. 281–296]:

- тенденція контролювати свою діяльність;
- тенденція до більш чіткого розуміння цінностей відносно конкретної цілі;
- залучення емоцій у процес діяльності;
- готовність і здатність навчатися самостійно;
- пошук і використання зворотного зв'язку;
- критичність мислення і т. п.

Елементарний аналіз наведених видів компетентності показує, що вони не містять професійної складової і можуть характеризувати фахівця безвідносно до його професії. Це обумовлено тим, що анкету формулювали психологи, які не брали за мету обґрунтування ефективного управління професійним колективом. Тому така класифікація може бути конструктивною для аналізу та формування "життєвої компетентності" (у розумінні І. Г. Єрмакова [2]).

Саме набуття людиною життєвої компетентності дає їй можливість орієнтуватися у сучасному суспільстві, знайти своє місце та необхідне для неї професійне спрямування.

Аналіз літератури показує, що залежно від того, у якій галузі знань працює автор, категоріальний базис (множина взаємопов'язаних категорій) має свої особливості та відмінності. Це викликає непорозуміння під час обговорення проблеми підвищення якості освіти. Тому виникає необхідність уточнити визначення та взаємозв'язок категорій.

Пропонуємо домовитися, що категорія "компетентність", застосована до особистості, є її інтегральною характеристикою, яка складається з безлічі елементарних компетенцій.

Враховуючи визначення *життєвої компетентності* [2], слід вважати, що вона складається з ***множини елементарних компетенцій, які можна об'єднати у групи: соціальні, мотиваційні, функціональні***. Згідно з автором О. Овчарук [3] ці групи об'єднують ключові (базові) компетенції. Взаємозв'язок елементарних компетенцій та орієнтовний склад компетентності подано на рис. Г.1 додатка Г "Склад життєвої компетентності".

Беручи до уваги специфічний характер професійних компетенцій, які безпосередньо залежать від узагальненого об'єкта професійної діяльності, пропонується їх відокремлювати від ключових компетенцій [3]. Це обґрунтовано, оскільки підвалини ключових компетенцій закладаються на етапі позашкільної та загальноосвітньої підготовки, а професійні – на етапі професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти, хоча на цьому етапі ще продовжують формуватися і удосконалюватися ключові компетенції (див. рис. Г.2 додатка Г "Взаємозв'язок груп компетенцій").

Оволодіти тією чи іншою елементарною компетенцією особа може залежно від якості навчально-виховного процесу, власних здібностей і старанності, таким чином набувши здатність до пізнання. Здібність може бути оцінена засобами діагностики. Таким чином, оцінити елементарну компетенцію особистості можна через її здатність виконати відповідну роботу або проявити відповідну особливість характеру.

Компетентнісний підхід реалізується тоді, коли навчальні плани або, у більш широкому контексті, навчальні програми спрямовані на формування життєвих і професійних компетенцій, а організація кадрової, навчально-методичної, наукової, виховної роботи забезпечує це формування, у тому числі через використання діяльнісного принципу, який є невід'ємною частиною цього підходу.

Компетенція – це *відносно цілісна множина знань, умінь і навичок фахівця, яка сформована в результаті освітньо-виховної діяльності*. Вона не є простою сумою знань і умінь, а містить додатково синергетичну складову. Ця складова разом із заданою сумою знань, умінь і навичок становить дійсний зміст компетенції. Кожен фахівець залежно від своїх можливостей та якості навчання опановує ту чи іншу компетенцію більш чи менш ефективно і тим самим набуває здібності, яка може бути оцінена за допомогою засобів діагностики.

Рис. Г.1. Склад життєвої компетентності

Банківський службовець будь-якої ланки має знати, як функціонує банк. А це передбачає розуміння процесу переміщення ресурсів, побудови системи фінансових послуг з метою сконцентрувати її на інтересах клієнта; роботу з кредитами, визначення оцінки бізнес-планів і діяльності підприємств; вирішення, куди слід вкладати гроші; прогнозування прибутків; здійснення маркетингової діяльності – розроблення і прогнозування фінансових послуг.

Достатньо важливою для банківського службовця є також здатність вишукувати фінансові ресурси на світовому ринку та залучати їх в Україну. Сучасні банки мають доволі розгалужені напрями діяльності, що зумовлює потребу в досвідчених спеціалістах з високим рівнем сучасних знань і професійних навичок.

Саме тому в Університеті, крім викладання необхідних дисциплін, особлива увага приділяється отриманню студентами досвіду роботи з обраної спеціальності: співпраця з провідними банківськими установами України дозволяє їм пройти різні види професійної практики.

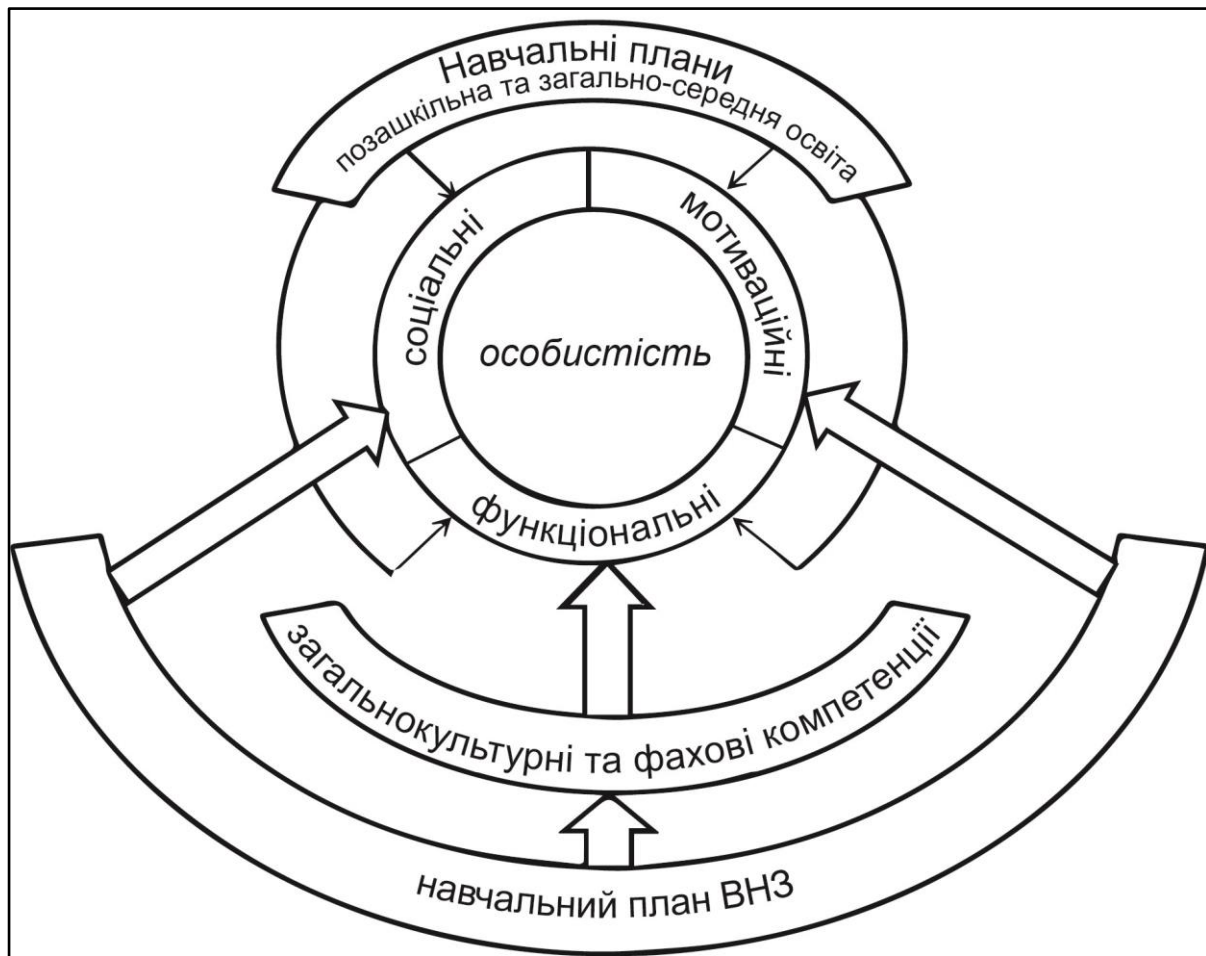

Рис. Г.2. Взаємозв'язок груп компетенцій

Отримавши державний диплом з напрямку підготовки "Фінанси і кредит", випускники зможуть претендувати на різні внутрішньобанківські посади. Вони зможуть працювати менеджерами фінансових підрозділів фінансово-банківських структур, виконуючи операції з розміщення грошових ресурсів за кредитами, цінними паперами, іноземною валютою, нерухомим майном; спеціалістами сфери міжнародних валютних розрахунків і кредитних операцій комерційних банків; спеціалістами валютних підрозділів НБУ, комерційних банків, філіалів і представництв іноземних банків в Україні.

Рис. Г.3. Структурна схема формування елементарних компетенцій

**Приклад оформлення титульного аркушу звіту
з виробничої практики студентів першого
(бакалаврського) рівня**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра банківської справи

З В І Т

З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
з напрямку підготовки "Фінанси і кредит"
(спеціалізація "Банківська справа")

Керівник роботи від банку:

(назва банку)

(посада)

/підпис/
/печатка банку/

О. С. М'який

Керівник роботи від ВНЗ:

к.е.н., доцент

/підпис/

І. М. Чмутова

Виконавець,

студент 4 курсу

/підпис/

І. Л. Сидоров

навчальної групи 6.02.25.15.01

Харків, 2019

**Приклад оформлення змісту звіту
з виробничої практики студентів першого
(бакалаврського) рівня**

Зміст

ВСТУП	3
1. Організація обліково-операційної роботи в установах банку	5
2. Облік розрахунково-касових операцій банку	15
3. Облік і аналіз депозитних операцій банку	32
4. Облік і аналіз кредитних операцій банку	48
5. Облік і аналіз операцій з цінними паперами.....	62
6 Облік і аналіз валютних операцій банку	78
7. Складання фінансової звітності банку та її аналіз	84
ВИСНОВКИ.....	96
ЛІТЕРАТУРА.....	101
ДОДАТКИ.....	107

**Приклад оформлення титульного аркушу звіту
з виробничої практики студентів другого
(магістерського) рівня**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра банківської справи

З В І Т

З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

зі спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування",
освітня програма "Банківська справа"

Керівник роботи від банку:

_____	/підпис/	О. К. Затейний
(назва банку)		
_____	/печатка банку/	
(посада)		

Керівник роботи від ВНЗ:

к.е.н., доцент	/підпис/	І. М. Чмутова
----------------	----------	----------------------

Виконавець,

студент 1 року навчання

магістратури,

навчальна група

8.02.072.050.18.1

/підпис/	І. М. Петров
----------	---------------------

Харків, 2019

**Приклад оформлення змісту звіту з виробничої практики студентів
другого (магістерського) рівня**

Зміст

ВСТУП	3
1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ.....	5
2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	23
2.1. Аналіз активних операцій банку	23
2.2. Аналіз пасивних операцій банку.....	37
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності банку.....	42
3. ІСНУЮЧА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ ОПЕРАЦІЯМИ	56
3.1. Планування банківської діяльності	56
3.2. Методи управління активними та пасивними операціями банку	73
3.3. Стратегічне управління активами та пасивами банку.....	81
ВИСНОВКИ.....	93
ЛІТЕРАТУРА.....	95
ДОДАТКИ.....	101

Завдання для самостійної роботи студентів і форми її контролю

Теми	Змістовність самостійної роботи студентів	Кількість годин		Форми контролю СРС
		ПР	ДР	
<i>Тема 1.</i> Теорія та методологія науково-дослідної практики	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 1. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	2	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 1
<i>Тема 2.</i> Інформаційне забезпечення наукового дослідження	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 2. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	2	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 2
<i>Тема 3.</i> Теоретичні методи наукового дослідження	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 3. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	2	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 3
<i>Тема 4.</i> Методи статистичного аналізу	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 4. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	0	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 4
<i>Тема 5.</i> Практичні аспекти застосування процесного підходу до управління	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 5. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	0	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 5
<i>Тема 6.</i> Вирішення економічних завдань методами кластерного аналізу	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 6. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	0	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 6
<i>Тема 7.</i> Технології прийняття рішень: метод аналізу ієрархій	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 7. Оформлення звіту з лабораторної роботи та презентації	5	0	Звіт з презентацією з лабораторної роботи 7
Підготовка до друку наукової статті	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 8. Оформлення наукової статті до друку	5	7	Наукова стаття
Підготовка звіту та презентації	Вивчення лекційного матеріалу, виконання лабораторної роботи 9. Оформлення звіту з науково-дослідної практики	6	7	Звіт з науково-дослідної практики
Усього годин		46	20	

Структура науково-дослідної практики

Теми	Кількість годин									
	денна форма									
	усього		у тому числі							
			лекційні		практичні		лабора-торні		самостійна робота	
	ПР	ДР	ПР	ДР	ПР	ДР	ПР	ДР	ПР	ДР
<i>Тема 1.</i> Теорія та методологія науково-дослідної практики	10	3,5	0,5	0,5	1	–	4	1	5	2
<i>Тема 2.</i> Інформаційне забезпечення наукового дослідження	10	3,25	0,25	0,25	1	–	4	1	5	2
<i>Тема 3.</i> Теоретичні методи наукового дослідження	10	4,25	0,25	0,25	1	–	4	2	5	2
<i>Тема 4.</i> Методи статистичного аналізу	10	0,25	0,25	0,25	1	–	4	0	5	0
<i>Тема 5.</i> Практичні аспекти застосування процесного підходу до управління	10	0,25	0,25	0,25	1	–	4	0	5	0
<i>Тема 6.</i> Вирішення економічних завдань методами кластерного аналізу	10	0,25	0,25	0,25	1	–	4	0	5	0
<i>Тема 7.</i> Технології прийняття рішень: метод аналізу ієрархій	10	0,25	0,25	0,25	1	–	3	0	5	0
Підготовка до друку наукової статті	10	9	–	–	1	–	3	2	5	7
Підготовка звіту	5	9	–	–	1	–	1	2	3	7
Підготовка презентації	5	0	–	–	1	–	1	0	3	0
Усього годин	90	30	2	2	10	0	32	8	46	20

Перелік тем лабораторних занять

Теми	Програмні питання	Кількість годин	
		ПР	ДР
Тема 1. Теорія та методологія науково-дослідної практики	Лабораторна робота 1. "Актуальність і необхідність проведення дослідження". Питання: обґрунтування актуальності обраної для дослідження теми; формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета та методів дослідження; розроблення змісту випускної роботи	4	1
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукового дослідження	Лабораторна робота 2. "Критичний огляд наукових праць вітчизняних (у тому числі науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та зарубіжних авторів з предмету дослідження"	4	1
Тема 3. Теоретичні методи наукового дослідження	Лабораторна робота 3. "Морфологічний та контент-аналіз ключового поняття дослідження"	4	2
Тема 4. Методи статистичного аналізу	Лабораторна робота 4. "Збирання, обробка й аналіз статистичної інформації з проблематики дослідження"	4	0
Тема 5. Практичні аспекти застосування процесного підходу до управління	Лабораторна робота 5. "Застосування процесного підходу до технології аналізу предмета дослідження у програмному середовищі <i>AllFusion Process Modeler 7 (BPwin)</i> "	4	0
Тема 6. Вирішення економічних завдань методами кластерного аналізу	Лабораторна робота 6. "Моделювання об'єкта дослідження за допомогою кластерного аналізу"	4	0
Тема 7. Технології прийняття рішень: метод аналізу ієрархій	Лабораторна робота 7. "Використання методу аналізу ієрархій для обґрунтування управлінських рішень"	3	0
Підготовка до друку наукової статті	Лабораторна робота 8. "Написання наукової статті за результатами дослідження"	3	2
Підготовка звіту та презентації	Лабораторна робота 9. "Оформлення звіту (консультаційного проекту) з науково-дослідної практики та презентації"	2	2
Усього годин		32	8

Тематика наукових досліджень для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського рівня)

1. Організація роздрібного банківського бізнесу.
2. Формування портфеля банківських продуктів.
3. Розроблення та впровадження нових банківських продуктів.
4. Організація роботи банків щодо протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.
5. Забезпечення безпеки діяльності банку.
6. Організація операцій банків на валютному ринку.
7. Оптимізація структури витрат банку.
8. Формування депозитної політики банку.
9. Забезпечення дохідності операцій банку.
10. Оптимізація структури доходів і витрат банку.
11. Організація електронного банкінгу в Україні.
12. Формування капітальної бази банку.
13. Організація розрахунково-касової роботи банку.
14. Формування кредитної політики банку.
15. Забезпечення ефективного функціонування ринку міжбанківських кредитів.
16. Удосконалення роботи банків з проблемними кредитами.
17. Розроблення заходів з підвищення якості кредитного портфеля банку.
18. Забезпечення захисту інтересів банку в процесі кредитування.
19. Регулювання заставних відносин у банківській діяльності.
20. Організація кредитного обслуговування клієнтів банку.
21. Удосконалення процесу банківського кредитування.
22. Розроблення теоретичного та методичного забезпечення оцінювання кредитоспроможності позичальників банку.
23. Забезпечення ліквідності та платоспроможності банку.
24. Формування системи валютного контролю в Україні.
25. Формування механізму грошово-кредитної політики Національного банку України.
26. Розвиток інструментів регулювання банківського сектора.

27. Формування організаційних засад стабільного функціонування банківської системи.
28. Організація функціонування ринку банківських послуг в Україні.
29. Організація і регулювання готівкового обігу в Україні.
30. Організація і оцінювання ефективності функціонування ринку іпотечного кредитування.
31. Організація функціонування системи гарантування вкладів громадян України.
32. Механізм взаємодії складових національної системи масових електронних платежів.
33. Забезпечення валютного контролю в системі фінансових відносин.
34. Формування валютної політики банків.
35. Регулювання діяльності фінансово-кредитних установ в Україні.
36. Організація та регулювання платіжної системи в Україні.
37. Організація роботи Національного банку України з проблемними банками.
38. Організація та аналіз емісійно-касової роботи установ НБУ.
39. Оцінювання впливу грошово-кредитної політики на діяльність банків.
40. Законодавчо-нормативне забезпечення діяльності банків України.
41. Організація і проведення операцій з банківськими металами.
42. Організація облікової роботи банку за видами операцій.
43. Формування фінансової звітності банками України.
44. Організація обслуговування приватних і корпоративних клієнтів банку.
45. Формування організаційної структури банку.
46. Оптимізація структури пасивних операцій банку.
47. Оптимізація структури активних операцій банку.
48. Організація операцій банків з платіжними картками та напрямки їх удосконалення.
49. Організація бізнес-планування в банку.
50. Забезпечення прибутковості діяльності банку.
51. Формування процентної політики банку.
52. Формування і оцінювання ресурсного потенціалу банку.

53. Аналіз ефективності використання ресурсів банку.
54. Мінімізація ризиків банківської діяльності.
55. Організація та аналіз факторингових операцій банку.
56. Обґрунтування оптимізації фінансового стану банку.
57. Функціонування системи оцінювання ефективності діяльності банку.
58. Удосконалення діяльності банку на ринку цінних паперів.
59. Оцінювання ефективності формування ресурсів банку.
60. Організація та аналіз інвестиційної діяльності банку.
61. Розроблення стратегій формування інвестиційного портфеля банку.
62. Формування системи управління безпекою та захисту інформації в банку.
63. Упровадження процесу реструктуризації банку.
64. Оптимізація системи корпоративного управління в умовах євроінтеграції.
65. Упровадження інноваційних банківських продуктів в умовах глобалізації світових фінансів.
66. Формування конкурентних стратегій розвитку банків.

Тематика наукових досліджень для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського рівня)

1. Управління капіталізацією банку й оцінювання її ефективності в умовах європейської інтеграції.
2. Адаптація валютної політики банків до вимог законодавства країн ЄС.
3. Імплементация нормативно-правової бази функціонування вітчизняних банків до вимог законодавства країн ЄС.
4. Управління роздрібним банківським бізнесом.
5. Управління безпекою діяльності банку.
6. Оптимізація управління валютними операціями банку.
7. Управління депозитними ресурсами банку.
8. Управління структурою доходів і витрат банку.
9. Управління електронним банкінгом в Україні.
10. Управління кредитною політикою банку.
11. Управління якістю кредитного портфеля банку.
12. Управління заставними відносинами в банківській діяльності.
13. Оптимізація управління кредитним обслуговуванням клієнтів банку.
14. Управління ліквідністю банку.
15. Управління дохідністю банку.
16. Формування інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України.
17. Удосконалення інструментів регулювання банківського сектора.
18. Управління операціями на ринку іпотечного кредитування.
19. Розвиток системи гарантування вкладів громадян України.
20. Організація функціонування платіжної системи України.
21. Організація роботи Національного банку України з проблемними банками.
22. Оптимізація управління операціями з банківськими металами.
23. Управління діяльністю банку в системі обслуговування приватних і корпоративних клієнтів.
24. Управління процесами бізнес-планування в банку.
25. Управління ресурсним потенціалом банку.

26. Управління ризиками банку.
27. Удосконалення методики рейтингового оцінювання діяльності банку.
28. Організація роботи банків з векселями.
29. Управління діяльністю банку на ринку цінних паперів.
30. Управління фінансовою стійкістю банку.
31. Формування стратегії розвитку банку.
32. Управління активами та пасивами банку.
33. Управління формуванням і використанням депозитної бази банку.
34. Соціальна відповідальність банківського бізнесу.
35. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління банком.
36. Управління конкурентоспроможністю банку.
37. Розвиток корпоративного управління в банку.
38. Менеджмент діяльності банку на фондовому ринку.
39. Стратегічне фінансове управління у банку.
40. Управління вартістю банківського бізнесу.
41. Антикризове управління банком.
42. Управління інтелектуальним капіталом банку.
43. Формування системи ризик-менеджменту кредитної діяльності банку.
44. Управління маркетинговою діяльністю банку.
45. Управління клієнтським капіталом банку.
46. Формування бренд-орієнтованої системи управління банком.
47. Маркетинг відносин у системі управління банком.
48. Управління комунікаційною політикою банку.
49. Удосконалення формування та реалізації інвестиційної політики банку.
50. Управління картковим бізнесом банку.
51. Дистанційне обслуговування банками фізичних осіб.
52. Розвиток сучасних технологій обслуговування банківського населення.
53. Інвестиційне кредитування підприємств малого та середнього бізнесу.

54. Фінансово-інвестиційний консалтинг.
55. Інвестиційне кредитування АПК.
56. Оптимізація інвестиційного портфеля і методи його формування.
57. Управління процесами проектного банківського фінансування.
58. Організація та аналіз роздрібного банківського бізнесу.
59. Оптимізація портфеля банківських продуктів.
60. Аналітичне забезпечення впровадження нових банківських продуктів.
61. Аналіз роботи банків щодо протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.
62. Аналіз та оцінювання економічного потенціалу банку.
63. Моніторинг і діагностика стану безпеки банку.
64. Аналіз діяльності банків на валютному ринку.
65. Аналіз валютних операцій банків і технології їх реалізації в банку.
66. Оптимізація структури витрат банку.
67. Удосконалення депозитної політики в банках.
68. Формування депозитної політики банку
69. Аналіз дохідності операцій банку.
70. Оптимізація структури доходів банку.
71. Аналіз розвитку електронного банкінгу в Україні.
72. Аналіз та оцінювання ефективності формування капітальної бази банку.
73. Організація та аналіз розрахунково-касової роботи банку.
74. Формування кредитної політики банку в умовах глобалізації світових фінансів.
75. Забезпечення ефективного функціонування ринку міжбанківських кредитів.
76. Аналіз роботи банків з проблемними кредитами.
77. Аналіз якості кредитного портфеля банку.
78. Організація моніторингу клієнтів у системі управління кредитними ризиками.
79. Регулювання заставних відносин у банківській діяльності.
80. Обліково-аналітичне забезпечення кредитного обслуговування клієнтів банку.

81. Аналіз та оцінювання кредитоспроможності клієнтів банку.
82. Організація та аналіз процесу банківського кредитування.
83. Організація та аналіз лізингових операцій банку.
84. Аналіз та оцінювання платоспроможності банку.
85. Аналіз та оцінювання ліквідності банку.
86. Аналіз та регулювання банківської діяльності.
87. Забезпечення стабільності банківської системи.
88. Організація та аналіз функціонування ринку банківських послуг в Україні.
89. Організація та аналіз міжнародної діяльності Національного банку України.
90. Аналіз і прогнозування готівкового обігу в Україні.
91. Аналіз і оцінювання ефективності функціонування ринку іпотечного кредитування.
92. Організація та аналіз системи гарантування вкладів фізичних осіб.
93. Аналітичне забезпечення валютного контролю в системі фінансових відносин.
94. Аналіз функціонування платіжної системи України.
95. Аналіз діяльності Національного банку України з проблемними банками.
96. Організація емісійно-касової роботи в установах банків.
97. Оцінювання впливу грошово-кредитної політики на діяльність банків.
98. Аналіз законодавчо-нормативного забезпечення діяльності банків України.
99. Аналітичне забезпечення безготівкових розрахунків у банках України.
100. Аналіз ефективності операцій з банківськими металами.
101. Аналіз та оцінювання облікової політики банку.
102. Формування фінансової звітності банками України.
103. Аналіз фінансових результатів діяльності банку.
104. Аналіз фінансового стану банку.
105. Аналіз фінансової стійкості банку.
106. Удосконалення методики аналізу фінансового стану банку.

107. Аналіз роботи банку з приватними клієнтами.
108. Аналіз процесу обслуговування корпоративних клієнтів банку.
109. Формування організаційної структури банку та її оптимізація.
110. Оптимізація структури пасивних операцій банку.
111. Оптимізація структури активних операцій банку.
112. Організація та аналіз операцій банків з використанням платіжних карток.
113. Аналітичне забезпечення бізнес-планування в банку.
114. Забезпечення прибутковості діяльності банку.
115. Організація та аналіз ефективності проектного фінансування в банках.
116. Аналіз та оцінювання процентної політики банку.
117. Організація рейтингового оцінювання діяльності банків.
118. Аналіз ресурсного потенціалу банку.
119. Організація та аналіз факторингових операцій банку.
120. Формування системи оцінювання ефективності діяльності банку.
121. Аналіз роботи банків з векселями.
122. Аналіз та оцінювання діяльності банку на ринку цінних паперів.
123. Організація банківського довірчого управління портфелем цінних паперів.
124. Оцінювання ризиків у процесі здійснення операцій банків з цінними паперами.
125. Аналіз формування інвестиційного портфеля банку та його оптимізація.
126. Аналіз реєстраторської та депозитарної діяльності банку.
127. Аналіз та оцінювання системи управління кредитними ризиками банків.
128. Формування кредитної політики банку в умовах глобалізації світових фінансів.
129. Аналіз процесів злиття та поглинання в банківській системі України.
130. Аналіз конкурентоспроможності банку на регіональному ринку.
131. Моделі та технології реінжинірингу бізнес-процесів банку.

132. Зміцнення конкурентної позиції банку на основі реінжинірингу бізнес-процесів.
133. Аналіз конкурентоспроможності банку.
134. Аналіз управління персоналом банку.
135. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності банку на картковому ринку.
136. Удосконалення системи внутрішнього аудиту банку.
137. Контролінг бізнес-процесів банку.
138. Аналіз залучених коштів банку.
139. Аналіз кредитного потенціалу банку.
140. Аналіз інвестиційного потенціалу банку.
141. Удосконалення системи маркетингової політики банку.
142. Забезпечення позитивного іміджу банку.
143. Підвищення прибутковості діяльності банку.
144. Оптимізація структури недохідних активів банку.
145. Аналіз управління ризиками банківської діяльності.

Зразок оформлення титульного аркуша звіту з науково-дослідної практики студентів першого (бакалаврського) рівня

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра банківської справи

З В І Т
З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

студента спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
спеціалізація "Банківська справа"
група _____

(П. І. Б. студента повністю)

Тема: _____

До матеріалів звіту включено:

1. Стаття за темою дослідження
2. Презентація
3. Додатки

к. е. н., доцент Азізова К. М.

(науковий ступінь, вчене звання, П. І. Б.)

(підпис керівника НДП)

Науковий керівник:

к. е. н., доцент Петров І. М.

(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

(підпис керівника дипломної роботи)

Автор:

(підпис)

Керівник бакалаврської програми:

д. е. н., професор Колодізев О. М.

(науковий ступінь, вчене звання, П. І. Б.)

(підпис керівника)

Харків, 2019

Зразок оформлення титульного аркуша звіту з науково-дослідної практики студентів другого (магістерського) рівня

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра банківської справи

З В І Т

З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

слухача 1 року навчання магістратури за освітньою програмою
"БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

(П. І. Б. магістра повністю)

Тема: _____

Звіт розглянуто та допущено
до захисту:

к. е. н., доцент Рац О. М.

(науковий ступінь, вчене звання, П. І. Б.)

(підпис керівника НДП)

Науковий керівник:

(науковий ступінь, вчене звання, П. І. Б.)

(підпис керівника)

Автор:

(підпис)

Керівник магістерської програми:

д. е. н., професор Колодізев О. М.

(науковий ступінь, вчене звання, П. І. Б.)

(підпис керівника)

Харків, 2019

Зразок оформлення змісту звіту з науково-дослідної практики першого (бакалаврського) рівня

Зміст

ВСТУП	3
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ	5
1.1. Зміст та структура ресурсної бази банку, фактори впливу на її формування	5
1.2. Аналітичне забезпечення формування та реалізації політики банку ...	20
2. ДІЮЧА СИСТЕМА АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ	48
2.1. Тенденції здійснення операцій банками України	48
2.2. Аналіз операцій ПАТ "МЕГАБАНК"	59
3. УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ	86
ВИСНОВКИ.....	94
ЛІТЕРАТУРА	102
ДОДАТКИ	109

**Зразок оформлення змісту звіту з науково-дослідної практики
другого (магістерського) рівня першого року навчання**

Зміст

ВСТУП	3
1. Обґрунтування актуальності дослідження управління якістю кредитного портфеля	5
2. Систематизація сутності поняття "кредитний портфель банку"	26
ЛІТЕРАТУРА	45
ДОДАТКИ.....	53

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів першого (бакалаврського) рівня

Години		Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
				форми контролю	Мак бал
1	2	3	4	5	6
Перший тиждень науково-дослідної практики					
Аудиторні	2	Лекція	Науково-дослідна практика: зміст, етапи та захист. Технологія пошуку інформації засобами мережі Інтернет. Сучасні підходи у менеджменті (системний, процесний, ситуаційний)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 1. "Актуальність і необхідність проведення дослідження" (початок). Обґрунтування актуальності обраної для дослідження теми (згідно з тематикою майбутньої бакалаврської роботи)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 1 "Актуальність і необхідність проведення дослідження" (закінчення). Формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета та методів дослідження. Розроблення змісту дипломної роботи	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 1. Лабораторна робота 2. "Критичний огляд наукових праць вітчизняних (у тому числі науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та зарубіжних авторів з предмету дослідження" (початок)	Надрукований звіт. Доповідь з презентацією	3
				Активна робота на парі	1
2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 2. "Критичний огляд наукових праць вітчизняних (у тому числі науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та зарубіжних авторів з предмету дослідження" (закінчення)	Активна робота на парі	1	

1	2	3	4	5	6
Аудиторні	2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 2. Лабораторна робота 3. "Морфологічний та контент-аналіз ключового поняття дослідження" (початок)	Надрукований звіт. Доповідь з презентацією	3
				Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 3 "Морфологічний та контент-аналіз ключового поняття дослідження" (закінчення). Структурний аналіз ключових понять теми дослідження	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 3. Лабораторна робота 4 "Збирання, обробка та аналіз статистичної інформації з проблематики дослідження" (початок)	Надрукований звіт, доповідь з презентацією	3
				Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 4 "Збирання, обробка та аналіз статистичної інформації з проблематики дослідження" (закінчення). Методи збору, обробки та аналізу статистичної інформації з проблематики дослідження	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 4. Лабораторна робота 5 "Застосування процесного підходу до технології аналізу предмета дослідження у програмному середовищі <i>AllFusion Process Modeler 7 (BPwin)</i> " (початок)	Надрукований звіт, доповідь з презентацією	3
				Активна робота на парі	1
2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 5. "Застосування процесного підходу до технології аналізу предмета дослідження у програмному середовищі <i>AllFusion Process Modeler 7 (BPwin)</i> " (закінчення)	Активна робота на парі	1	
2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 5	Надрукований звіт, доповідь з презентацією	3	

1	2	3	4	5	6
СРС	50	Підготовка до занять	Підготовка до лабораторних занять, огляд теоретичного матеріалу, обробка даних, оформлення звіту з лабораторних робіт, розроблення презентацій до лабораторних робіт	Підготовка звіту, доповіді із презентацією	
	74				26
Другий тиждень науково-дослідної практики					
Аудиторні	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 6. "Моделювання об'єкта дослідження за допомогою кластерного аналізу" (початок)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 6. "Моделювання об'єкта дослідження за допомогою кластерного аналізу" (закінчення)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 6	Надрукований звіт, доповідь з презентацією	3
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 7. "Використання методу аналізу ієрархій для обґрунтування управлінських рішень" (початок)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 7. "Використання методу аналізу ієрархій для обґрунтування управлінських рішень" (закінчення)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Захист звіту з лабораторної роботи 7	Надрукований звіт, доповідь з презентацією	3
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 8. "Написання наукової статті за результатами дослідження" (початок)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 8. "Написання наукової статті за результатами дослідження" (закінчення)	Активна робота на парі	1
	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 9. "Оформлення звіту (консультаційного проекту) з науково-дослідної практики та презентації" (початок)	Активна робота на парі	1

Закінчення додатка Ф

Закінчення табл. Ф.1

1	2	3	4	5	6
СРС	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 9. "Оформлення звіту (консультаційного проекту) з науково-дослідної практики та презентації" (закінчення). Захист звіту з проходження науково-дослідної практики керівнику з написання бакалаврської роботи (звіт повинен містити презентацію результатів науково-дослідної роботи, оформлену статтю до друку; диск, що містить звіт у форматі <i>Word</i> і презентацію у форматі <i>PowerPoint</i>)	Активна робота на парі	1
	122	Підготовка до занять	Підготовка до лабораторних занять, огляд теоретичного матеріалу, обробка даних, оформлення звіту з лабораторних робіт, розроблення презентацій	Надрукований звіт з додатками	60
	142			Захист звіту. Доповідь із презентацією	
Усього годин			216	Загальна максимальна кількість балів	
100					
з них					
<i>аудиторні</i>			44		
<i>самотійна робота</i>			172		

**Зразок оформлення титульного аркуша звіту з переддипломної
практики студентів першого (бакалаврського) рівня**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра банківської справи

З В І Т

З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" (спеціалізація
"Банківська справа")

Керівник роботи від банку:

(назва банку)

/підпис/

/печатка банку/

О. С. М'який

(посада)

Керівник роботи від ВНЗ:

д. е. н., проф.

/підпис/

І. М. Чмутова

Виконавець,

студент 4 курсу

першого (бакалаврського) рівня

6.02.25.16.01 групи

/підпис/

І. Л. Сидоров

Харків, 2019

**Зразок оформлення титульного аркуша звіту
з переддипломної практики студентів другого (магістерського)
рівня**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра банківської справи

З В І Т

З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" (спеціалізація
"Банківська справа")

Керівник роботи від банку:

(назва банку)

(посада)

/підпис/
/печатка банку/

О. К. Фахівець

Керівник роботи від ВНЗ:
д.е.н., професор

/підпис/

І. М. Чмутова

Виконавець,
студент 2 року навчання
другого (магістерського) рівня
6.02.25.16.01 групи

/підпис/

А. Я. Мрійник

Харків, 2019

Зразок оформлення списку літератури

Опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Перелік використаної літератури не входить у загальний обсяг дипломної роботи.

До переліку джерел не включаються праці, на які немає посилання у тексті дипломної роботи та які фактично не були використані.

Законодавчі та нормативні документи треба розміщувати в списку використаних джерел у такому порядку:

Конституція України;

закони України;

укази Президента;

постанови Верховної Ради України;

постанови Кабінету Міністрів України;

інструкції та нормативні акти, видані міністерствами та іншими державними установами.

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України, затверджена Законом України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р., зі змінами, внесеними 30.09.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Бюджетний Кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р., зі змінами, внесеними 14.05.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., зі змінами, внесеними 10.06.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

4. Про заходи щодо забезпечення відновлення стабільності у банківській системі : Указ Президента України від 08.10.2009 р. № 813/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/813/2009>.

5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України № 2343-XII від 14.05.1992 р., зі змінами, внесеними 04.06.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4069>.

6. Про збільшення статутного капіталу публічного акціонерного товариства "Державний ощадний банк України" та внесення змін до його Статуту : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 р. № 1065, зі змінами, внесеними 01.02.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/55-2017-%D0%BF>.

Наукову, навчально-методичну та спеціальну літературу (у тому числі газетні та журнальні статті), видану українською та російською мовами, необхідно розміщувати в списку використаних джерел в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Друковані видання

Один автор

1. Аакер Д. К. Стратегическое рыночное управление / Д. К. Аакер ; пер. с англ., под ред. Ю. Н. Каптуревского. – Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 544 с.

2. Алле М. С. Экономика как наука / М. С. Алле; пер. И. А. Егорова. – Москва : Наука для общества, РГГУ, 1995. – 168 с.

3. Дударев Д. Н. Технологии продаж страховых продуктов / Д. Н. Дударев. – Москва : Мысль, 2008. – 216 с.

Два автора

1. Васюренко О. В. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз : монографія / Л. В. Васюренко, І. М. Федосік. – Харків : ПП Яковлева, 2003. – 88 с.

2. Волкова І. А. Бухгалтерський облік у банках : навч. посіб. / І. А. Волкова, О. Ю. Калініна. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.

Три автора

1. Абалкин Л. И. Хозяйственный механизм общественных формаций / Л. И. Абалкин, А. П. Бокалов, Э. А. Быстрицкая; под. ред. Л. И. Абалкина. – Москва : Мысль, 1986. – 268 с.

2. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня / Р. Л. Акофф, Д. П. Магидсон, Г. Д. Эддисон; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 265 с.

3. Криклій О. А. Банківський менеджмент : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2011. – 152 с.

Чотири автора

1. Облік і аудит у банках : навч. посіб. / О. Г. Коренева, Н. Г. Слав'янська, Н. Г. Євченко та ін. ; за ред. О. Г. Кореневої, Н. Г. Слав'янської. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 493 с.

2. Основи банківської справи : підручник / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін, В. В. Соляр та ін. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 410 с.

П'ять і більше авторів

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – Київ : КНЕУ, 2004. – 599 с.

2. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник та ін. ; за ред. А. О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 286 с.

3. Психологія менеджмента / П. К. Власов, А. В. Липницький, И. М. Луцихина и др.; под ред. Г. С. Никифорова. – Харьков : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.

Без автора

1. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ред. А. О. Єпіфанов. – Суми : ДВНЗ "Українська академія банківської справи" НБУ, 2011. – 123 с.

Багатотомний документ

1. Історія Національної академії наук України, 1941 – 1945. У 2-х ч. Ч. 2 : Додатки / упоряд. Л. М. Яременко та ін.. – Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2009. – 573 с.
2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. Т.1 / сост. И. В. Ковалева, Е. Ю. Рубцова; ред. В. Л. Иванов. – Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005. – 277 с.
3. Кучерявенко Н. П. Курс банковского права: Особенная часть : в 6 т. Т. 4 : Косвенные налоги / Н. П. Кучерявенко. – Харьков : Право, 2012. – 534 с.

Матеріали конференцій

1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : мат-ли Всеукр. конф. молодих учених "Молодь України і аграрна реформа" (Харків, 11 – 13 жовтня, 2015 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2015. – 167 с.
2. Банки в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. (Київ, 13 – 16 грудня, 2016 р.) / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – Київ : ІСОА, 2016. – 147 с.
3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2016 р. : інформ. бюл. – Київ : Асоц. укр. банків, 2016. – 117 с.

Частина книги, періодичного, продовжуваного видання

1. Валова І. Л. Нові принципи угоди Базель II / І. Л. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2. – № 2. – С. 13–20.
2. Герасимович А. М. Система показників, що визначають ефективність управління кредитним портфелем банку / А. М. Герасимович, І. А. Герасимович, Н. А. Морозова-Герасимович та ін. // Вісник Житомирського держ. технологіч. ун-ту. – 2010. – № 3 (53). – С. 162.
3. Добровольська І. О. Узагальнення сутнісного розуміння та визначення поняття "ресурсний потенціал банку" / І. О. Добровольська // Інноваційна економіка : междунар. науч. конф. (Харків, 3 – 5 жовтня, 2015 р.). – Харків : УКБ, 2015. – С. 33.

Словники

1. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основних термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – Київ : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.
2. Українсько-німецький тематичний словник / [уклад. Н. М. Яцко та ін.]. – Київ : Карпенко, 2007. – 219 с.
3. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. О. Марченко]. – Київ : К.І.С., 2006. – 138 с.

Дисертації

1. Леонов С. М. Інвестиційний потенціал банківської системи: методологія формування та використання : дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / С. М. Леонов. – Суми : Б. в., 2016. – 286 с.

Автореферати дисертацій

1. Дьяконов М. О. Управління кредитним ризиком комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / М. О. Дьяконов. – Суми : Б.в., 2015. – 26 с.

Державні стандарти, СНІП необхідно розміщувати в списку використаних джерел в алфавітному порядку заголовків.

1. ГОСТ 12.1.003-83 Шум. Общие требования безопасности. – Москва : Изд-во стандартов, 1991. – 12 с.
2. ДБН В.1.1-7-2002 Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 16 с.
3. СНиП 2.09.04-87 Административные и бытовые здания. – Москва : Стройиздат, 1995. – 18 с.

Літературу, видану іноземними мовами, в списку використаних джерел необхідно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

1. Amad A. M. Foreign Direct Investment: Theory, Evidence and Practice / A. M. Amad. – Palgrave Macmillan, 2016. – 329 p.

2. Edvinsson L. Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value By Finding Its Hidden Brainpower / L. Edvinsson, M. Malone. – N.Y. : Harper Business, 2017. – XI. – 631 p.

3. Reichmann T. Controlling mit Kennzahlen und Managementberichten / T. Reichmann. – Munchen, 1995. – T.4. Aufl.

Ресурси мережі Інтернет у списку використаних джерел необхідно розміщувати в алфавітному порядку заголовків.

1. Офіційний сайт Асоціації Українських банків. – Режим доступу : www.aub.org.ua.

2. Річний фінансовий звіт Публічного акціонерного товариства Банк "Меркурій" за 2012 р. – 312 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mercury-bank.com/ru/f_otchet2012.html.

3. Середньозважений курс на міжбанківському валютному ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44446.

Примітки

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

2. Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими та використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписної пунктуації.

Зміст

Вступ.....	3
1. Загальні вимоги до організації наскрізної практики.....	4
2. Мета та завдання наскрізної практики.....	7
3. Бази практики.....	9
4. Керівництво практикою.....	10
5. Програми окремих видів практики.....	12
5.1. Навчальна практика "Університетська освіта".....	12
5.2. Ознайомлювальна практика.....	17
5.3. Виробнича практика.....	20
5.4. Науково-дослідна практика.....	30
5.5. Переддипломна практика.....	43
6. Вимоги до оформлення звітів практик.....	52
7. Методи контролю.....	60
8. Рекомендована література.....	63
8.1. Основна.....	63
8.2. Додаткова.....	64
8.3. Інформаційні ресурси мережі Інтернет.....	64
Додатки.....	66

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Наскрізна програма практики
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Колодізєв** Олег Миколайович
Азізова Катерина Михайлівна
Рац Ольга Миколаївна
Ус Юлія Володимирівна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізєв*

Редактор *Н. І. Ганцевич*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2019 р. Поз. № 46 ЕВ. Обсяг 107 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*